

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 5/5'2018

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 № 353/10 (фахове видання з обліку та аудиту).

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Таврійським національним університетом ім. В.І. Вернадського та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 14 від 15 травня

2018 року) та Вченою Радою Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського (Протокол № 17 від 17 травня 2018 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 28.05.2018

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

Е-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2018

© "Економіка. Фінанси. Право",

2018

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, головний науковий співробітник Наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ м. Київ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Бондар Валерій Петрович, професор кафедри аудиту КНЕУ, директор аудиторської фірми "HLB UKRAINE", член Аудиторської палати України

Величко Олена Георгіївна, Радник Першого віце-прем'єра міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України, член Аудиторської палати України

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Дацій Олександр Іванович, д.е.н., професор, Заслужений працівник освіти України

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор.

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., професор

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Редько Олександр Юрійович, д.е.н., перший проректор з науково-педагогічної роботи, професор, академік НАСОО, член Аудиторської палати України

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., доцент, виконуючий обов'язки ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Царенко Оксана Вячеславівна, д.е.н., доцент

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент

Кононенко Леонід Миколайович, к.ю.н., професор

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Технічний редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Випусковий редактор:

Туманян Анна Оганесівна

ЗМІСТ

О.Г. ВЕЛИЧКО, Д.С. СКАРЧЕНКО. Комплексна система забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	4
В.І. ЮР'ЄВ. Функціональні підсистеми організаційно-економічного механізму стимулювання праці в туристичній сфері	11
О.С. ЖУРАВКА, І.В. ДІДЕНКО, А.І. КОЛЕСНИК. Фактори впливу на фінансову безпеку страхових компаній	15
С.О. КОВАЛЕНКО, Т.Є. РУГАЛЬ. Особливості міжбюджетних відносин в сучасних умовах	20
О.В. ВІННИЧЕНКО, І.В. ДМИТРЕНКО. Аналіз існуючих підходів щодо визначення фінансового стану банку	24
А.М. ЗАБАРА. Законодавчі реформи та реалії сьогодення стосовно виконання заробітною платою основних функцій	28
Л.О. ЗАВОЛОКА, О.Б. ПОНОМАРЬОВА, Л.О. АЛЕКСЄЄВА. Управління платоспроможністю страхової компанії	31
К.В. КОВТУНЕНКО, А.О. КОЦАГА. Особливості організації імпортової діяльності підприємств, що здійснюють діяльність у сфері монтажу систем опалення, кондиціонування та водопровідних мереж	35
В.В. МАТЕЙ. Інтернаціоналізація сільськогосподарських кооперативів у ЄС	40

АНОТАЦІЇ, КОМЕНТАРІ, КОНСУЛЬТАЦІЇ

Смішніше не придумаєш або як сучасна поліція реагує на автоугонні заяви	45
---	----

ВЕЛИЧКО

Олена Георгіївна

УДК 65.012.8:658.15

СКАРЧЕНКО

Дмитро Сергійович
sdima2005@ukr.netКОМПЛЕКСНА СИСТЕМА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВАCOMPLEX SUPPORT SYSTEM OF
FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY
OF THE ENTERPRISEк.е.н., доцент, Київський
національний університет
технологій та дизайнумагістрант, Київський
національний університет
технологій та дизайну

У статті досліджується сутність і складові системи фінансово-економічної безпеки підприємства та обґрунтована необхідність її оцінки.

В статье исследуется сущность и составляющие системы финансово-экономической безопасности предприятия и обоснована необходимость ее оценки.

In article the essence and making systems of financial and economic security of the enterprise are investigated and the necessity of its estimation is substantiated.

Ключові слова: система, фінансово-економічна безпека, загрози, підприємство, оцінка фінансово-економічної безпеки

Ключевые слова: система, финансово-экономическая безопасность, угрозы, предприятие, оценка финансово-экономической безопасности

Keywords: system, financial and economic safety, threats, the enterprise, assessment of financial and economic security

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний розвиток економіки України характеризується швидкими змінами факторів внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування суб'єкта господарювання, що викликають загрозу його фінансовим інтересам, спричиняють високий рівень фінансових ризиків. Здатність підприємств вчасно та адекватно реагувати на зовнішні загрози в ринковому середовищі, розробка заходів щодо зменшення їхнього впливу є запорукою успішного функціонування на ринку. Існування ефективної системи фінансово-економічної безпеки, яка забезпечить захист суб'єкта господарювання від загроз є однією із найважливіших умов забезпечення його стійкого зростання та формування позитивних результатів його фінансової діяльності.

Актуальність теми дослідження обумовлена стрімким наростання кризових явищ та посилення невизначеності та динамічності економічної ситуації вимагає від суб'єктів господарювання посилення уваги до питань власної фінансово-економічної безпеки, виявлення та нейтралізації можливих загроз, небезпек та ризиків, здатних негативним чином вплинути на стан та результати їх діяльності.

Аналіз останніх публікацій і досліджень

Питанням вивчення теоретичних аспектів системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства займалися чисельні науковці, у тому числі: О. Арєф'єва, О. Барановський, Д. Баюра, І. Бланк, М. Бутко, О. Василик, М. Войнаренко, К. Горячева, М. Єрмошенко, Т. Кузенко, В.С. Пономаренко, Л. Малюта, В. Мунтіян, В. Нижник, Н. Хрущ, Л. Шемаєва та ін..

МЕТА СТАТТІ полягає у систематизації й узагальненні накопичених знань щодо сутності та складових комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Невід'ємною частиною забезпечення ефективного функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів, які забезпечують процес виробничої, господарської діяльності, виступають одночасно причиною та наслідком його функціонування. Здатність суб'єкта господарювання стабільно розвиватись визначається міцністю його фінансового стану, ефективністю фінансової діяльності та стійкістю до впливу негативних факторів, що в цілому характеризують рівень його фінансової захищеності.

Незважаючи на значний науковий доробок вчених, теоретична база для формування концептуальних основ фінансово-економічної безпеки та методичний інструментарій її забезпечення мають все ще недостатній ступінь розробленості. Понятійний та категорійний апарати потребують подальшого опрацювання. Існують різні точки зору на побудову визначення як «економічна безпека», «фінансова безпека» та «фінансово-економічна безпека».

Дотепер у вчених немає однозначного трактування поняття фінансово-економічної безпеки, оскільки найчастіше розрізняють фінансову та економічну безпеку окремо.

Відомий вітчизняний вчений Бланк І.О. у роботі «Управління фінансовою безпекою підприємства» розглядає фінансову безпеку підприємства з точки зору кількісно і якісно детермінованого рівня фінансо-

вого стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді [1, с. 24].

В.М. Гець. зазначає, що «фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки, держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань. Її складовою є якість фінансових інструментів і послуг, що захищає наявних і потенційних клієнтів від негативного впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на їх фінансовий стан, а також гарантує у разі потреби повернення вкладених коштів» [2, с. 29]. Багато вчених фінансову безпеку вважають однією зі складових економічної безпеки підприємства.

Щодо економічної безпеки, то В.Л. Ортинський трактує це поняття як «...захищеність його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, соціального) від негативної дії зовнішніх та внутрішніх чинників, прямих або непрямих економічних загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення» [3].

З огляду на вищесказане, досить точно розкриває поняття фінансово- економічної безпеки визначення дане стосовно до економічної безпеки: «Це результат комплексу складових, орієнтованих на усунення фінансово-економічних загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, оптимальності та ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів» [4].

Головною метою забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання можна вважати досягнення максимальної стабільності його функціонування та створення умов для подальшого фінансово-економічного розвитку шляхом попередження внутрішніх і зовнішніх загроз. У свою чергу забезпечення фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства потребує створення власної системи фінансово-економічної безпеки.

Комплексну систему економічної безпеки суб'єкта господарювання можна трактувати як комплекс взаємопов'язаних організаційно-правових заходів, що здійснюються спеціальними службами, підрозділами підприємства, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості та підприємства від реальних або потенційних загроз для забезпечення успішного фінансово-економічного розвитку.

До основних завдань комплексної системи фінансово-економічної безпеки підприємства відносять наступні (рис. 1) [5].

Завдання безпеки реалізуються за окремими напрямками захисту діяльності підприємства, визнача-

ються специфікою його діяльності та загрозами внутрішнього та зовнішнього середовища.

Для практичного ілюстрування забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства розглянемо її рівень на прикладі ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва».

Товариство з обмеженою відповідальністю «Інженерно-технічний центр з будівництва» засноване у 2009 р. фахівцями, що мають багаторічний досвід діяльності у сфері будівництва з метою надання високоякісних послуг та задоволення всіх потреб замовника.

З метою оцінки стану фінансової безпеки ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва» необхідним і дуже важливим є адекватний вибір методики його оцінки та системи показників, яка б найбільш повно і об'єктивно відображала всі аспекти фінансово-економічної діяльності підприємства – ефективність, прибутковість, захищеність і кредитоспроможність, ділову активність тощо.

Оцінку рівня фінансово-економічної безпеки необхідно оцінювати за допомогою набору показників, який би комплексно оцінював фінансовий стан підприємства, як з погляду ризиків, так і ефективності діяльності. Особливу увагу варто звернути на показники фінансової стійкості суб'єкта господарювання, оскільки саме вони є визначальними при визначенні рівня фінансової безпеки [6].

У табл. 1. наведений перелік коефіцієнтів, що є ключовими при проведенні експрес-аналізу стану фінансової безпеки суб'єкту підприємства.

За основу при побудові кількісної методики оцінки стану фінансової безпеки ТОВ "Інженерно-технічний центр з будівництва" ми будемо використовувати інтегральний показник, максимальне значення якого складає 100 балів. Таким чином, зведення наведеного переліку показників в один інтегральний пропонується проводити за наступною формулою:

$$I = \sum_{i=1}^n \text{MAX}_i \cdot P_i, \quad \begin{aligned} P_i &= 1, K_i > t_i; \\ P_i &= 0.5, K_i \in t_i; \\ P_i &= 0, K_i < t_i; \end{aligned}$$

де I – інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки; MAX_i – максимальна кількість балів за i -тим коефіцієнтом; P_i – поправочний коефіцієнт; K_i – фактичне значення i -го коефіцієнта.

Оскільки зазначені показники не є рівнозначними при визначенні рівня фінансової безпеки ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва», то необхідно здійснити розподіл внеску кожного з коефіцієнтів у загальний результат. Крім того, необхідно визначити інтервали значень показників за допомогою поправочних коефіцієнтів – та кількість балів, що присвоюється експертом. Вважаємо за потрібне ввести три групи поправочних коефіцієнтів: 0; 0.5; 1. Дані групи відповідають трьом типам оцінки рівня фінансової безпеки – критичний, недостатній, достатній. Розподіл значень за поправочними коефіцієнтами наведено у табл. 2.

На основі методики наведеної О.Л. Пластуном розрахуємо коефіцієнти, що є складовими інтегрованого показника стану фінансової безпеки ТОВ

«Інженерно-технічний центр з будівництва» (табл. 3) [65].

Наступним кроком необхідно визначити інтервали значень показників за допомогою поправочних коефіцієнтів (табл. 4).

Маючи значення поправочних коефіцієнтів за ключовими показниками аналізу стану фінансової безпеки для ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва», можемо розрахувати інтегрований показник стану фінансової безпеки за 2014-16 рр..

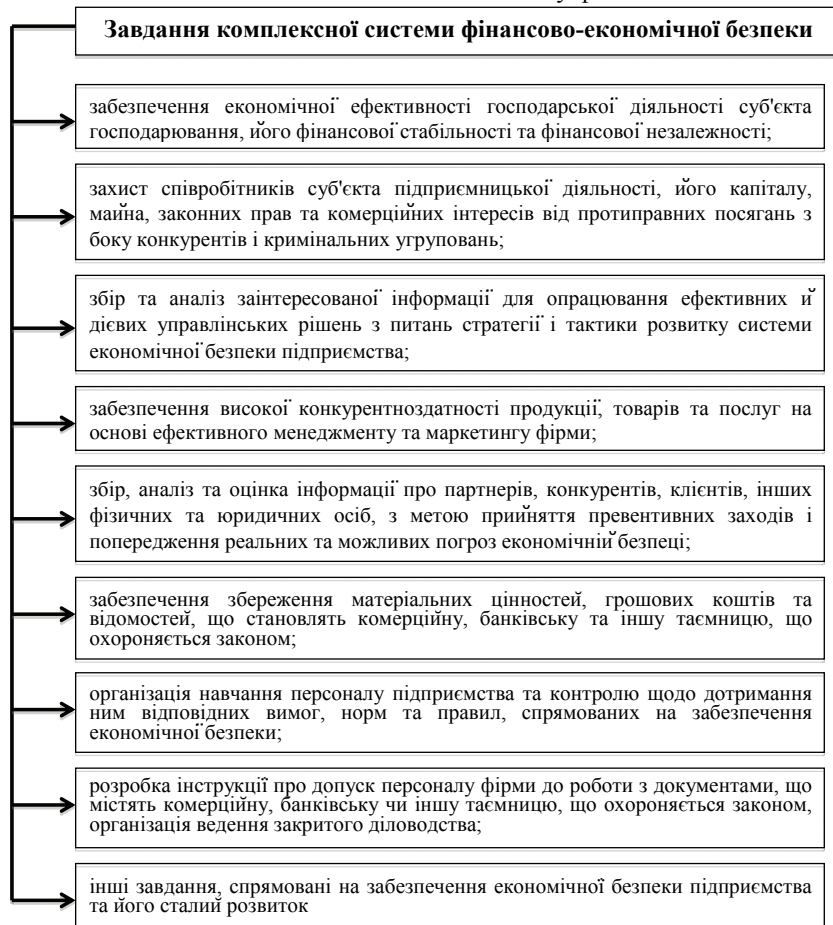

Рис. 1. Завдання комплексної системи фінансово-економічної безпеки підприємства

Таблиця 1

Ключові показники експрес-аналізу рівня фінансової безпеки підприємства

Назва коефіцієнту	Економічний зміст	Нормативне значення за основними методиками
Коефіцієнт зносу основних засобів	Характеризує ступінь зношеності основних засобів підприємства	Менше 0,5
Фондовіддача	Характеризує ефективність використання основних засобів	Більше 1
Рентабельність активів	Показує, який прибуток одержує підприємство з кожної гривні, вкладеної в активи. Дозволяє визначити ефективність використання активів підприємства	Більше 0,05
Коефіцієнт оборотності активів	Визначає потенціал компанії по одержанню доходу при існуючих інвестиціях і структурі капіталу	Немає
Коефіцієнт покриття загальний	Характеризує достатність оборотних коштів для погашення своїх боргів	Критичне значення = 2
Коефіцієнт фінансування	Визначає співвідношення загальної заборгованості та власного капіталу	Менше 1
Коефіцієнт втрати платоспроможності	Показує, наскільки в силу негативних факторів, можуть бути скорочені надходження коштів, щоб при цьому була можливість здійснювати необхідні платежі	Значення даного коефіцієнта не повинне бути менше 1

Таблиця 2

Максимальні бальні оцінки в розрізі окремих коефіцієнтів аналізу стану фінансової безпеки та поправочні коефіцієнти за ключовими показниками для оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва

Назва коефіцієнта	Максимальна кількість балів	Поправочний коефіцієнт		
		0,00	0,50	1,00
Коефіцієнт зносу основних засобів	10	>0,60	0,40-0,60	<0,40
Фондовіддача	10	<1,00	1,00-2,00	>2,00
Рентабельність активів	10	<0,00	0,00-0,05	>0,05
Коефіцієнт оборотності активів	10	<0,50	0,50-0,90	>0,90
Коефіцієнт покриття загальний	20	<0,80	0,80-1,00; >1,50	1,00-1,50
Коефіцієнт фінансування	20	>1,10	0,90-1,10	<0,90
Коефіцієнт втрати платоспроможності	20	<0,85	0,85-1,00	>1,00

Таблиця 3

Значення коефіцієнтів-складових інтегрального показника стану фінансової безпеки ТОВ «ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИЙ ЦЕНТР З БУДІВНИЦТВА» за період 2014-16 рр.

Показник	Рік		
	2014	2015	2016
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,319	0,317	0,318
Фондовіддача основних засобів	2,48	2,61	2,57
Рентабельність активів	3,18	1,09	-1,97
Коефіцієнт оборотності активів	0,856	0,889	0,935
Коефіцієнт покриття загальний	0,704	0,742	0,242
Коефіцієнт фінансування	0,779	1,02	0,799
Коефіцієнт втрати платоспроможності	0,3723	0,346	0,0585

Таблиця 4

Визначення поправочного коефіцієнту за ключовими показниками аналізу стану фінансової безпеки для ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва» за період 2014-16 рр.

Показник	Поправочний коефіцієнт		
	2014	2015	2016
Коефіцієнт зносу основних засобів	1	1	1
Фондовіддача основних засобів	1	1	1
Рентабельність активів	1	0,5	0
Коефіцієнт оборотності активів	0,5	0,5	1
Коефіцієнт покриття загальний	0	0	0
Коефіцієнт фінансування	0	0,5	0
Коефіцієнт втрати платоспроможності	0	0	0

Таблиця 5

Значення інтегрального показника стану фінансової безпеки для ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва» за 2014-16 рр.

Показник	Рік		
	2014	2015	2016
Коефіцієнт зносу основних засобів	10	10	10
Фондовіддача основних засобів	10	10	10
Рентабельність активів	10	5	0
Коефіцієнт оборотності активів	5	5	10
Коефіцієнт покриття загальний	0	0	0
Коефіцієнт фінансування	0	10	0
Коефіцієнт втрати платоспроможності	0	0	0
Загальна кількість балів	35	40	30

На основі отриманих значень інтегрального показника стану фінансової безпеки ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва» можна зробити висновки, що для даного підприємства протягом досліджуваного періоду стан фінансової безпеки підприємства характеризувався як недостатній.

З метою отримання більш достовірної інформації про стан фінансової безпеки ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва» скористаємося розширеною методикою оцінки стану фінансової безпеки підприємства Ю.Б. Кракос та Р.О. Разгон. Дана методика передбачає розрахунок комплексної величини, яка визначається інтегральним показником [7]:

$S_{ФБП}$ – інтегральний показник фінансової безпеки підприємства;

S_R – комплексний показник оцінки ефективності оцінки ефективності управління, бали;

$S_{ПФ}$ – комплексний показник оцінки платоспроможності та фінансової стійкості, бали;

$S_{ДА}$ – комплексний показник оцінки ділової активності, бали;

$S_{РС}$ – комплексний показник оцінки ринкової активності, бали;

$S_{ПІ}$ – комплексний показник оцінки інвестиційної привабливості, бали

За кожною складовою інтегрального показника авторами методики були відібрані індикатори, які найточніше відображають кожен складову фінансової безпеки. До складу комплексного показника включені показники які наведені у таблиці 6.

Оскільки, досліджуване підприємство не є акціонерним товариством, а є товариством з обмеженою відповідальністю, показник чистого прибутку на акцію розрахувати не можливо. Саме тому ми вважаємо за необхідне виключити даний показник з використовуваної методики. Таким чином, комплексний показник інвестиційної привабливості буде складатися лише з коефіцієнту чистої виручки. Результати розрахунків складових комплексного показника наведені у табл. 7.

На основі отриманих даних у табл. 7 розрахуємо комплексні показники за різними напрямками та зведемо їх в один інтегральний показник, що характеризує рівень фінансової безпеки підприємства. Результати розрахунків наведені у табл. 8.

Окрім застосування розширеної методики оцінки стану фінансової безпеки підприємства, вважаємо за необхідне розширити класифікацію стану фінансової безпеки підприємства в залежності від значення інтегрального показника рівня фінансової безпеки (табл. 9).

Таблиця 6

Склад комплексного показника оцінки стану фінансової безпеки підприємства та нормативні значення його складових

Показник	Нормативне значення
Комплексний показник оцінки управління	
1. Рентабельність активів	більше 0
2. Рентабельність власного капіталу	більше 0
3. Загальна рентабельність продажів по валовому прибутку	більше 0
4. Рентабельність продукції	більше 0
Комплексний показник оцінки платоспроможності і фінансової стійкості	
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	0,6-0,8
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,25
3. Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	більше 1
4. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	більше 0
5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	більше 0
Комплексний показник ділової активності	
1. Оборотність активів	більше 1
2. Оборотність основних засобів	більше 1
3. Оборотність оборотних активів	більше 1
4. Оборотність грошових коштів	більше 1
5. Оборотність власного капіталу	більше 1
Комплексний показник ринкової стійкості	
1. Коефіцієнт автономії	більше 0,5
2. Коефіцієнт фінансового ризику	менше 1
3. Коефіцієнт маневреності оборотних активів	0,2-0,3
4. Коефіцієнт мобільності активів	більше 0,5
5. Індекс постійних активів	менше 1
Комплексний показник інвестиційної привабливості	
1. Коефіцієнт чистої виручки	більше 0,7
2. Показник чистого прибутку на акцію	-

Значення коефіцієнтів-складових комплексного показника фінансової безпеки для ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва» за 2014-16 рр.

Показник	Рік		
	2014	2015	2016
Комплексний показник оцінки управління			
1. Рентабельність активів	3,18	1,09	-1,97
2. Рентабельність власного капіталу	5,63	2,07	-4,01
3. Загальна рентабельність продажів по валовому прибутку	3,72	1,23	-2,11
4. Рентабельність продукції	3,87	1,25	-2,07
Комплексний показник оцінки платоспроможності і фінансової стійкості			
1. Коефіцієнт поточної ліквідності	0,704	0,742	0,242
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,007	0,004
3. Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	1,425	1,362	4,23
4. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	-0,421	-0,349	-3,13
5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,23	-0,264	-0,948
Комплексний показник ділової активності			
1. Оборотність активів	0,856	0,889	0,935
2. Оборотність основних засобів	2,48	2,82	2,57
3. Оборотність оборотних активів	3,12	2,59	3,29
4. Оборотність грошових коштів	165,37	372,95	288,56
5. Оборотність власного капіталу	1,51	1,69	1,91
Комплексний показник ринкової стійкості			
1. Коефіцієнт автономії	0,562	0,98	0,444
2. Коефіцієнт фінансового ризику	0,779	1,02	1,251
3. Коефіцієнт маневреності оборотних активів	-0,007	-0,028	-0,0057
4. Коефіцієнт мобільності активів	0,445	0,598	0,1556
5. Індекс постійних активів	1,23	1264	1,948
Комплексний показник інвестиційної привабливості			
1. Коефіцієнт чистої виручки	0,053	0,027	-0,021
2. Показник чистого прибутку на акцію	-	-	-

Значення комплексних показників – складових інтегрального показника стану фінансової безпеки для ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва» за 2014-16 рр.

Складова фінансової безпеки	Рік		
	2014	2015	2016
Комплексний показник оцінки управління	1,000	1,000	1,000
Комплексний показник оцінки платоспроможності і фінансової стійкості	0,700	0,600	0,600
Комплексний показник ділової активності	1,000	1,000	1,000
Комплексний показник ринкової стійкості	1,000	1,000	1,000
Комплексний показник інвестиційної привабливості	0,000	0,000	0,000
Інтегральний показник фінансової безпеки	3,700	3,600	3,66

Класифікація видів рівня фінансової безпеки підприємства

Значення інтегрального показника	Рівень фінансової безпеки	Характеристика
Менше 2,50	Незадовільний	Характеризується збитковою діяльністю, низьким рівнем ліквідності та залежністю від зовнішніх джерел фінансування
2,51 – 3,30	Задовільний	Низький рівень ефективності використання капіталу, характерна нестабільна структура капіталу та недостатній рівень ліквідності
3,31 – 4,10	Нестабільний	Високий рівень прибутковості та оборотності активів при низькій платоспроможності та фінансовій стійкості
4,11 – 4,89	Впевнений	Показники, що характеризують рівень фінансової безпеки, знаходяться на оптимальному рівні
Більше 4,9	Ідеальний	Характеризується надвисоким рівнем прибутковості та платоспроможності. Частіше за все підприємства недовгий проміжок часу перебувають в такому стані, оскільки такий стан є виснажливим і ресурсомістким.

На основі наведеної класифікації рівнів фінансової безпеки підприємства та розрахунків інтегрального показника фінансової безпеки можна зробити висновки, що ТОВ «Інженерно-технічний центр з будівництва» має «нестабільний» рівень фінансової безпеки. Даний стан характеризується високим рівнем прибутковості та оборотності активів при низькій платоспроможності та фінансовій стійкості.

ВИСНОВКИ

В умовах ринкової економіки для промислових підприємств оцінка фінансово-економічної безпеки важлива, у першу чергу, тому, що їх активно задіяний потенціал є визначальним стабілізуючим фактором антикризового розвитку, гарантом економічного росту і підтримки економічної незалежності і безпеки країни.

Проведене дослідження дає змогу констатувати, що метою системи фінансово-економічної безпеки підприємства повинне бути своєчасне виявлення та запобігання всіх можливих загроз для забезпечення фінансової стійкості та економічного розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопас-

ностью предприятия / И.А. Бланк. - К.: Эльга, 2009. - 776 с.

2. Концепція економічної безпеки України Ін-т. екон. прогнозування / кер. проекту В.М. Гець. – К.: Вид-во «Логос», 1999. – 56 с.

3. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / [В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.]. – К.: Правова єдність. – 2009. – 544 с

4. Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З.С. Варналя. – К.: Знання, 2009. - 647 с

5. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : Навчальний посібник. - К.: Атіка, 2005. – 432 с.

6. Пластун О.Л. Розвиток системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва: дис. канд. економ. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / О.Л. Пластун; Держ. вищий навчальний заклад «УАБС НБУ». – Суми: [Б.В.], 2007. – 250 с

7. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1. – С. 86-96.

ЮР'ЄВ

Володимир Іванович
viyurev@gmail.comканд. істор. наук,
доцент, Вінницький
національний аграрний
університет

УДК 338.48:005.32:331.101.3

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ПІДСИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

FUNCTIONAL SUBSYSTEMS OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF LABOR STIMULATION IN THE TOURISM SECTOR

У статті розглядаються інституційні рівні та механізми стимулювання праці та підприємницької діяльності в туристичній сфері України. Використання тих чи інших стимулів повинне диференціюватись залежно від ступеня пріоритетності для регіону виду туристичної діяльності, якою займається підприємець.

В статье рассматриваются институционные уровни и механизмы стимулирования труда и предпринимательской деятельности в туристической сфере Украины. Использование тех или других стимулов должно дифференцироваться в зависимости от степени приоритетности для региона вида туристической деятельности, которой занимается предприниматель.

Institutional levels and motivation mechanisms of labor and entrepreneurship in the tourist Sphere of Ukraine are considered. The use of these of other incentives should be differentiated depending on the priority degree for the region of the tourist activity in which the businessman is engaged in.

Ключові слова: туристична сфера, механізм стимулювання праці, стимулювання підприємницької діяльності

Ключевые слова: туристическая сфера, механизм стимулирование труда, стимулирование предпринимательской деятельности

Keywords: tourist sphere, labor motivation mechanism, entrepreneurship motivation

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Процес становлення ринкової економічної системи привертає увагу науковців і практиків до мотиваційної функції управління, розкриття та використання її можливостей.

Процес стимулювання праці або трудової діяльності реалізується в первинній соціально-економічній системі, що є сукупністю взаємодіючих суб'єктів і об'єктів мотивації. У широкому розумінні, суб'єктами мотивації в туристичній сфері є державні та регіональні органи управління туризму, відповідні громадські організації та підприємства туристичної сфери, а точніше – органи управління підприємствами, що займаються створенням умов, за яких активна трудова діяльність дає заплановані заздалегідь результати, стає умовою задоволення потреб конкретних працівників і суспільства в цілому. Іншими словами, на кожному з названих рівнів відбувається розробка та застосування спеціальних механізмів стимулювання, дія яких зумовлює способи реалізації мотивації відповідних об'єктів.

У статті поставлено за мету обґрунтувати функціональні підсистеми організаційно-економічного механізму стимулювання праці актуальні на сучасному етапі розвитку туристичної сфери України.

Аналіз останніх досліджень

Започатковані в працях Ф. Тейлора, Ф. Глібрейта

та Л. Глібрейта, Г. Емерсона, М. Фоллет. О. Шелдон, Е. Мейо теоретичні та методологічні основи стимулювання праці, були розвинуті в розробках А. Маслоу, Ф. Герцберга, Л. Портера, Е. Лоулера, Д. Мак-Грегора, Д. Мак-Клеланда, В. Врума, Дж. Локка, Б. Скінера. Серед відносно нових і недостатньо відомих нині теорій мотивації, започаткованих наприкінці ХХ - початку ХХІ ст. варто назвати комплексну теорію психологічного контакту Е. Шейна, теорії поза-економічної мотивації Р. Інглегарда, Дж. Хікса, П. Дракера, П. Сорокіна, типологічну модель В.І. Герчикова, мотиваційний підхід С. Іваноаої, теорію мотивації через рівень мотивації С. суркова. Вагомий внесок у теорію мотивації праці зробили українські вчені А.М. Клот, і Г.Т. Куликов.

Між тим, багато теоретико-методологічних питань стимулювання праці залишаються не вирішеними. Так, не сформовано єдиного погляду на ієрархію стимулів, недостатньо досліджені залежності застосування їх поєднань від ступеня розвитку ринкових відносин. Крім того, в науковій літературі приділяється мало уваги галузевій специфіці стимулювання праці.

ВИКЛАД МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕНЬ

Неможливо уявити ефективне функціонування туристичної сфери регіону без високого рівня координації між всіма її складовими: закладами розміщення; санаторно-курортними закладами; закладами харчування; транспортними підприємствами; культурно-

розважальними закладами; туристичними операторами в'їзного та виїзного туризму; туристичними агентствами; іншими підприємствами, що займаються виробництвом і продажем туристичних послуг і комплексного туристичного продукту. У процесі туристичної діяльності між суб'єктами туристичного ринку вини-

кають виробничі, фінансові й інформаційні відносини, що також потребують зовнішнього та внутрішнього стимулювання. Розглянемо детальніше процеси інституалізації стимулювання підприємницької діяльності в туристичній сфері (рис. 1).

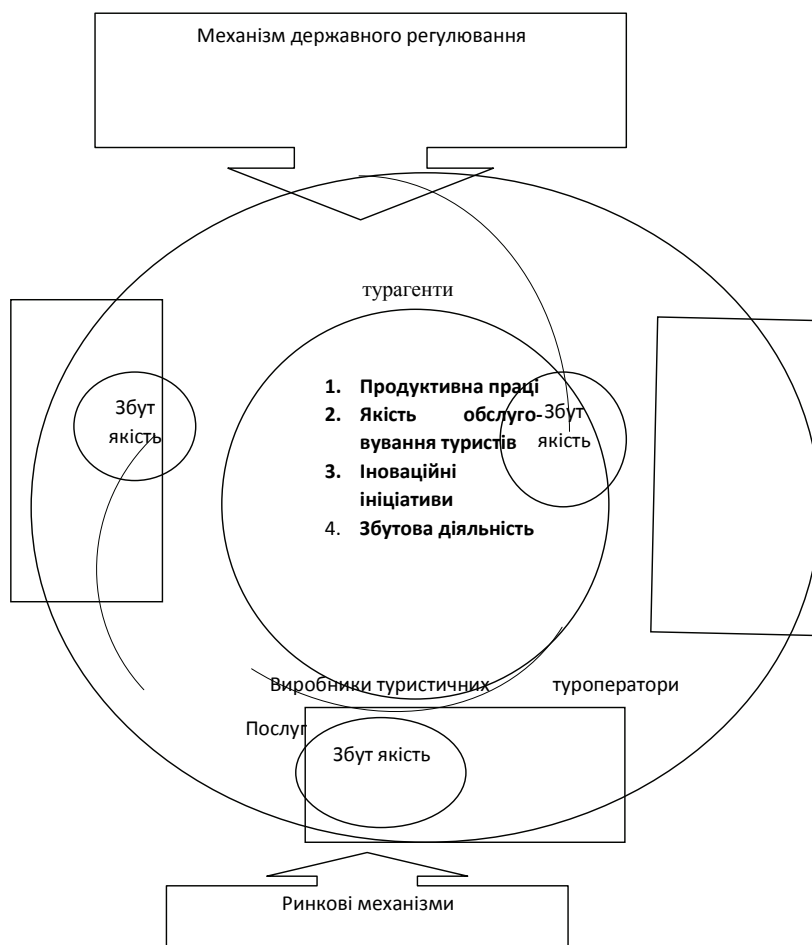

Рис. 1. Процеси інституалізації стимулювання підприємницької діяльності в туристичній сфері

Інституційні рівні стимулювання праці в туризмі

Зовнішнє стимулювання здійснюється завдяки механізмам ринку та державного регулювання. Намагаючись отримати соціально-економічний ефект від збалансованого розвитку туризму в країні, держава формує нормативно-правові, регуляторні, інституційні та фінансові механізми перетворення туризму на високорентабельну економічну галузь, складовими яких є системи стимулювання створення та просування на ринок конкурентоспроможного туристичного продукту.

Відповідно, на рівні держави, окремого регіону або сектору туристичної сфери об'єктами управління виступають підприємства, а предметом стимулювання є скоріше не праця як така, а трудова діяльність їх колективів. О.Д. Вітвицька пропонує вважати об'єктом управління на цьому рівні власне підприємницьку діяльність, що має на меті не тільки задоволення потреб людини в умовах поділу праці та ринку, а й досягнення певних суспільних цінностей [1, с. 129]. Узагальнюючою метою стимулювання підприємницької діяльності на національному, регіональному та галузевому рівнях є насамперед забезпечення висо-

кого рівня соціально-економічного розвитку держави, її регіонів і галузей економіки, створення умов для життєдіяльності людей; задоволення їх потреб у туристичних товарах та послугах; забезпечення зайнятості населення; забезпечення економічної безпеки держави; збалансування функціонування та розвитку господарського комплексу; забезпечення раціонального використання туристсько-рекреаційних ресурсів; створення умов для забезпечення кооперації виробництва.

На думку Вітвицького, "механізм стимулювання підприємницької діяльності представлений як сукупність засобів, важелів, інших чинників, що спонукають розвиток підприємництва у напрямках вирішення найважливіших потреб даного регіону, (держави), а також певних правил їх взаємодії" [1, с. 127]. Ступінь та оптимальність державного регулювання підприємницької діяльності визначається такими чинниками, як рівень розвитку ринкової економіки в країні, зрілість громадського суспільства, укорінення демократії в громадському середовищі тощо [2, с. 15]. На додаткове стимулювання з боку держави можуть розраховувати ті підприємці, які спеціалізуються на ви-

дах чи формах туризму, визначених державою пріоритетними (в'їзний, внутрішній, соціальний), або працюючих в регіонах пріоритетного розвитку туризму.

Щодо ринкових механізмів, зокрема взаємодії попиту і пропозиції та конкуренції, то вони самі по собі володіють стимулюючим ефектом, підтримуючи постійне прагнення підприємницьких структур до отримання сталого прибутку шляхом формування та реалізації ефективної виробничої, економічної, інформаційної, маркетингової політики.

У середині туристичної сфери також формуються мотивуючі механізми. Технологічні, фінансові, інформаційні зв'язки між підприємствами туристичної сфери зумовлюють взаємозалежність результатів роботи окремих підприємств, отже, відповідно, результатів праці їх персоналу, та сприяють утворенню специфічних форм стимулювання на галузевому або регіональному рівнях. Дійсно, виробники послуг зацікавлені в ефективній праці працівників туроператорів і турагентів, адже перші формують туристичний продукт і реалізують його самостійно або через посередництво агентів. Саме тому на підприємствах, що відносяться до виробників основних туристичних послуг, існують спеціальні програми співпраці з посередниками, включаючи заходи стимулювання як діяльності підприємств, так і окремих їх співробітників. Задля створення ефективної збутової мережі туроператори та виробники здійснюють заходи щодо забезпечення зон впливу своїм посередникам, запобігання надмірної конкуренції між ними [5].

Ця зацікавленість має зворотній напрям – оператори й агенти, змагаючись за споживача, повинні гарантувати високу якість послуг, що входять до турпакету. Натомість механізм зворотного впливу посередників на ефективність праці персоналу підприємств-виробників поки не існує.

Об'єктом мотивації праці для органів управління конкретних підприємств виступає персонал цих підприємств, а метою – забезпечення одержання прибутку та соціально-економічного пристижу в суспільстві.

Проведення досліджень та сучасні наукові доробки з цього питання вказують на серйозні деформації існуючого в туристичній сфері України організаційно-економічного механізму стимулювання праці, зокрема, загальну трудову пасивність працюючих; низьку значущість засобів нематеріального стимулювання; переважне визначення статусу працюючого за не трудовими критеріями; наявність у працюючих бажання мати стабільну, високооплачувану роботу, але з низькою інтенсивністю праці, що не вимагала б постійного підвищення кваліфікації. Наявні системи матеріального стимулювання характеризуються науковцями як не прозорі, не завжди пов'язані з продуктивністю праці, побудовані на особистих стосунках між керівництвом і конкретними працівниками, а це в решті решт призводить до поступової втрати ними стимулюючої функції [4, с. 7]. Крім того, на підприємствах застосовуються морально застарілі шкали преміювання та стимулювання співробітників.

Між тим, на сучасному етапі розвитку економічних відносин у сфері туризму метою розробки механізму стимулювання має стати підвищення доходності туризму в межах конкретної території, що характе-

ризується певним організаційним, кадровим, фінансовим потенціалом і функціональними умовами, зумовлюючи форми розвитку туристичного підприємства.

Найважливішими підсистемами організаційно-економічного механізму повинні стати ті, що засновані на взаємодії держави та приватного сектору туристичної сфери. Основні аспекти такої взаємодії добре висвітлені в наукових виданнях, тому спробуємо розглянути їх крізь призму формування механізму стимулювання.

Зважаючи на існування певних протиріч між економічними інтересами держави та підприємців, нині прийнято розглядати взаємодію суб'єктів господарювання та місцевих органів влади не з позиції пріоритетності, а як координацію діяльності, створення останніми сприятливого зовнішнього середовища, забезпечення його стабільності, законності тощо. Це актуально як на рівні країни, так і на рівні її регіонів, а отже, обов'язковим є опрацювання принципів співпраці між партнерами, зокрема і через підготовку моделей правових і організаційних рішень.

Спрямування зусиль на мотивацію економічних інтересів суб'єктів господарювання призводить до активізації підприємницьких ініціатив у туристичній сфері та позитивно впливає на економічну ситуацію в регіоні: туристи залишають тут кошти, зростають надходження до бюджету, збільшується кількість робочих місць. При цьому взаємодія між підприємцями та державними установами повинна будуватись на принципах взаємовигоди, взаємовпливу та контролю.

Першим пунктом перетинів інтересів є використання з туристичною метою територій, що охороняються законодавством. Держава змушена гарантувати одночасно захищеність таких територій, перешкоджати надмірному антропогенному навантаженню та сприяти їх залученню до створення місцевого турпродукту та його популяризації на зовнішньому і внутрішньому ринках. Відповідно, працювати повинні й обмеження, і стимули.

Це стосується прав туристів на отримання якісних туристичних послуг. Через запровадження процедур ліцензування, сертифікації та стандартизації, держава не тільки бере на себе контроль за якістю турпродукту, проданого на її території суб'єктами туристичного підприємництва, а й сприяє підвищенню його конкурентоспроможності.

Наступним аспектом взаємодії є заохочення впровадження технологічних, виробничих, управлінських, соціальних, економічних інновацій, орієнтованих на підвищення прибутковості туристичної сфери, її соціалізацію й екологізацію. Зважаючи на високий ступінь підприємницького опору та недостатність відповідного інфраструктурного забезпечення, держава спрямовує зусилля щодо підтримки інноваційних ініціатив на залучення інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури, надання преференцій для будівництва нової та модернізації наявної інфраструктури, формування інноваційних продуктів, що зменшують негативний вплив сезонності туристичного попиту на навколишнє середовище, особливо в межах обтяжених цінних природних просторів, оптимізацію кадрового забезпечення туристичної сфери [6].

Особливого стимулювання з боку держави потре-

бують і соціальні ініціативи підприємців, адже нині відсутність умов і низька рентабельність обслуговування людей із фізичними вадами та представників малозабезпечених верств населення змушує власників туристичного бізнесу відмовитися від роботи на цих сегментах ринку і лише названі категорії потенційних споживачів можливості здійснити подорож територією України [7].

Крім прямих методів впливу на підприємницьке середовище, до яких традиційно відносять податкові пільги ти підприємцям, що обслуговують не прибуткові сегменти або виділяють кошти на підтримання, збереження та реконструкцію об'єктів туристичного показу, та штрафні санкції у випадку нанесення шкоди об'єктам туристичного показу, узгодження інтересів держави та бізнесу відбувається через запровадження системи таких стимулів, як:

– запровадження чітких правил взаємодії держава-підприємець, єдиних для всіх учасників, і забезпечення їх безумовного дотримання та невідворотності;

– спрощення та прискорення адміністративних процесів, особливо пов'язаних з наданням земельних ділянок під будівництво об'єктів туристичної інфраструктури, оформленням відповідної документації на здійснення реконструкції або модернізації діючих об'єктів, реєстрацією бізнесу, отриманням ліцензії або сертифіката відповідності туристичних послуг;

– ініціювання громадських ініціатив у сфері туризму, залучення підприємців до прийняття владних рішень щодо туристичного розвитку регіону у формі проведення соціологічних опитувань, громадських слухань, дорадчих комітетів, залучення до експертних груп;

– забезпечення інформаційної прозорості співпраці, включаючи оприлюднення даних обробки статистичних звітів суб'єктів туристичного підприємництва та спеціально проведених маркетингових досліджень, запланованих заходів, інвестиційні проекти та консультативної допомоги щодо окремих аспектів туристичного бізнесу;

– забезпечення маркетингової підтримки тих видів туризму, що є пріоритетними для регіону, участь у пропагуванні місцевого туристичного продукту, виданні та розповсюдженні рекламної продукції із зазначенням інформації про повні категорії підприємців; організація, проведення й участь у спеціалізованих туристичних виставочно-ярмаркових заходах;

– забезпечення технічної підтримки для людей з фізичними вадами;

– перегляд систем управління атракціонами, включаючи режими їх роботи, форми допуску до них туристів, забезпечення експлуатаційного обслуговування, адаптація їх до вимог ринку;

– забезпечення доступу підприємств туристичної

сфери до капіталу за допомогою профілювання системи гарантії, інвестиційних рекомендацій та позикових фондів, в тому числі регіональних, поширення інформації щодо альтернативних інструментів фінансування господарської діяльності – фондів високого ризику, ринку капіталів;

– організація основних заходів, спрямованих на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників туристичної сфери.

ВИСНОВКИ

Використання тих чи інших стимулів повинне диференціюватись залежно від ступеня пріоритетності для регіону виду туристичної діяльності, якою займається підприємець.

Пріоритетними для всіх регіонів України є нині іноземний і внутрішній туризм, а також соціальні види туризму.

Важливим об'єктом мотивації є підприємницькі ініціативи, спрямовані на створення в туристичній сфері регіону України інтеграційних утворень, у яких відбувається акумуляція коштів і які здатні впливати на туристичну політику регіону.

Список використаних джерел

1. Витвицька О. Реалізація мотивацій підприємницької діяльності (вітчизняний та зарубіжний досвід) / О. Витвицька // Регіональна економіка. -2016. -№1. - С. 132.

2. Даніліян О.Г. Пошук оптимального поєднання державного регулювання і саморегулювання ринку / О.Г. Даніліян // Актуальні проблеми державного управління. - 2015. - №217. - С. 13-19.

3. Куликов Г.Т. Мотивация труда наемных работников / монография / Г.Т. Куликов. - К. Инт економіки НАН України, 2015. - 339 с.

4. Ячменева В.М. Совершенствование системы оплаты труда / В.М. Ячменева // Экономика и управление. - 2014. - № 4. - С. 8-9.

5. Ткаченко О.В. Социально-экономические факторы в управлении / О.В. Ткаченко, Н.М. Мишковец, А.С. Малафеев // Экономика проблемы теории та практики. Дніпропетровськ, ДДУ. - 2016. - Вип. 2. - С. 70-77.

6. Залунін В.Ф. Мотивації інвестиційних рішень / В.Ф. Залунін, А.С. Малафеев // Економіка проблеми теорії та практики. - Дніпропетровськ, ДДУ. - 2014. - Вип. 4. - С. 86-94.

7. Гавриш Я. Значення ринку праці в вільно-ринковому господарстві // Тези доповідей IV міжнародної науково-практичної конференції "Маркетинг та логістика в системі менеджменту". - Львів: Львівська політехніка, 2016. - С. 57-58.

ЖУРАВКАОлена Сергіївна
o.zhuravka@uabs.sumdu.edu.uaк.е.н., доцент, Сумський
державний університет**ДІДЕНКО**Ірина Вікторівна
i.didenko@uabs.sumdu.edu.uaк.е.н., асистент, Сумський
державний університет**КОЛЕСНИК**Анна Ігорівна
annkolesnik06@gmail.comстудент, Сумський державний
університет

УДК 368.021 (477)

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ**FACTORS OF INFLUENCE ON FINANCIAL SAFETY OF INSURANCE COMPANIES**

У статті розкриваються наукові підходи до визначення поняття «фінансова безпека страховика», досліджено фактори впливу на фінансову безпеку страхових компаній. Поряд з цим, за допомогою програми Statistica було розроблено регресійну модель виявлення факторів впливу на прибуток страховиків, як основного елементу забезпечення фінансової безпеки страхового ринку.

В статье раскрываются научные подходы к определению понятия «финансовая безопасность страховщика», исследованы факторы влияния на финансовую безопасность страховых компаний. Наряду с этим, с помощью программы Statistica была создана регрессионная модель выявления факторов влияния на прибыль страховщиков, как основного элемента обеспечения финансовой безопасности страхового рынка.

The article reveals scientific approaches to the definition of "financial security of the insurer", investigates factors affecting the financial security of insurance companies. Besides, using the program "Statistica" a regression model was developed for identifying the factors, which influence the profit of insurers as the key element of ensuring the financial security of the insurance market.

Ключові слова: страховий ринок, фінансова безпека страховика, фінансова безпека страхового ринку, кореляційно-регресійний аналіз, фактори впливу

Ключевые слова: страховой рынок, финансовая безопасность страховщиков, финансовая безопасность страхового рынка, корреляционно-регрессионный анализ, факторы влияния

Keywords: insurance market, financial security of insurers, financial security of the insurance market, correlation-regression analysis, factors of influence

ВСТУП

Ефективно функціонуючий страховий ринок є запорукою успішної держави в економічному просторі. Головним індикатором надійності страхового ринку є його фінансова безпека, котра сприяє створенню ефективної системи захисту як суб'єктів господарювання разом з населенням, так і держави в цілому. Спираючись на вище сказане, питання фінансової безпеки страхового ринку є досить актуальним. Численна кількість науковців досліджують саме визначення сутності поняття «фінансова безпека страховиків». Поряд з цим досліджуються й фактори впливу на фінансову безпеку страхової галузі. Наукові надбання дослідників в даній сфері зводяться до виявлення факторів впливу на фінансову безпеку страхового ринку тільки через загальні фактори. В своїй праці ми вважаємо за доцільне при проведенні факторного аналізу брати до уваги як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу на страховий ринок.

МЕТА РОБОТИ полягає у поглибленні теоретичних засад фінансової безпеки страхових компаній, як головної складової забезпечення фінансової безпеки страхового ринку, а також визначення факторів впливу на фінансову безпеку страховиків та страхового

ринку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною основою роботи є наукові праці, ресурси Internet, законодавча база, офіційні статистичні матеріали.

При проведенні дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: аналіз і синтез, абстрагування та узагальнення – для уточнення категоріально-понятійного апарату, табличний, графічний, методи структурно-логічного аналізу, факторно-кореляційного аналізу та програма Statistica - для оцінювання факторів впливу на прибуток страховиків.

РЕЗУЛЬТАТИ

Фінансова безпека країни є головним постулатом у діяльності керівних органів. Однією з складових забезпечення фінансової безпеки країни є фінансова безпека страхового ринку. Але ми маємо розуміти, що страховий ринок і всі процеси, що відбуваються на ньому формують самі страховики. Тому доцільно розглядати саме фінансову безпеку страховиків.

Підходів до визначення сутності категорії «фінансова безпека страховика» є безліч. Наведемо, на наш

погляд, більш влучні та конкретизовані визначення науковців.

Фінансова безпека страховика – це рівень забезпеченості страхової компанії фінансовими ресурсами, що дозволив би їй у разі потреби відшкодувати обумовлені у договорах збитки її клієнтів і забезпечити ефективне функціонування [1].

У своїх працях Кравченко О.В. виражає думку, що при визначенні сутності фінансової безпеки для страховика важливо виконувати прийнятні на себе страхові та інші зобов'язання за умови забезпечення належного рівня фінансової стійкості страхових операцій [2].

При іншому підході фінансова безпека страхової компанії розглядається як здатність компанії виважено і оптимально підходити до використання і управління своїми фінансовими ресурсами, здійснювати їх чіткий контроль, оперативно реагувати на будь-які загрози, внутрішні чи зовнішні, з метою їх мінімізації або уникнення без шкоди для загальної діяльності [3]. Дане визначення має досить великий спектр дії, адже якщо тільки проаналізувати загрози, яким підлягає фінансова безпека страховика, то можна побачити велику варіацію щодо суб'єктів, які її викликають. При цьому з'являється в разі більша кількість заходів, спрямованих на перешкоджання впливу різносторонніх загроз на страхову компанію.

До визначення заданого поняття Рубан О.О. підійшов з точки зору фінансового аналізу, визначивши фінансову безпеку як інтегральну характеристику успішного функціонування страхової компанії, яка ґрунтується на ліквідності, платоспроможності, фінансовій стійкості та характеризує фінансовий стан страховика у довгостроковій перспективі [4].

На думку Ткаченко Н.В. дане поняття залежить від забезпеченості фінансовими ресурсами і рівня організації фінансового менеджменту страхової організації та є основою забезпечення фінансової стійкості

страхової компанії [5].

Як бачимо існують різні погляди щодо визначення фінансової безпеки страховика, але проаналізувавши їх можна дійти до висновку, що більшість вчених розглядають фінансову безпеку безпосередньо як здатність страхової компанії компенсувати кошти в разі необхідності.

Систематизуючи всі вищенаведені поняття, можемо запропонувати власне визначення фінансової безпеки страховиків.

Фінансова безпека страховика – це діяльність страховика, пов'язана з достатньою забезпеченістю фінансовими ресурсами, яка дозволяє у разі виникнення необхідності відшкодувати обумовлені у договорах страхування збитки клієнтів, що дозволяє збільшити рівень довіри до страховиків. Також велику увагу потрібно приділяти фінансовому менеджменту, який має на меті попереджати про внутрішні та зовнішні загрози, а також ефективно управляти фінансовими ресурсами, для збільшення їх у довгостроковій перспективі [6].

Важливим моментом у дослідженні фінансової безпеки страхового ринку є аналіз і усунення факторів, котрі можуть викликати фінансову небезпеку. Досліджуючи дану тематику, ми дійшли до висновку, що фінансова безпека страховиків підлягає впливу як об'єктивних і суб'єктивних, так і внутрішніх та зовнішніх факторів, які головним чином визначаються станом розвитку страхового ринку, фінансовою результативністю та ефективністю діяльності.

Страховики не в змозі бути стійкими до всіх ризикових факторів, тому рівень їх фінансової стійкості, а отже й безпечності, буде залежати від кількості факторів, котрі визначають стійкість страховиків.

Журавльова О.Є. у своїх дослідженнях згрупувала внутрішні та зовнішні фактори, що мають вплив на фінансову безпеку страховиків (рис 1).

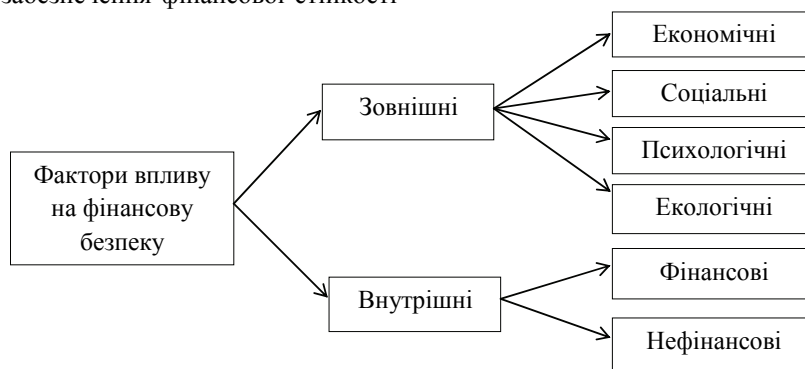

Рис. 1. Фактори, що впливають на фінансову безпеку страховиків

До зовнішніх належать фактори, котрі спричинені зовнішнім середовищем. Відповідно до рис. 1 до них належать: економічні, соціальні, психологічні та екологічні фактори. Ми вважаємо за доцільне додати до наведеного групування зовнішніх факторів також політичні фактори, адже вони також значно можуть вплинути на діяльність страховиків. За умов нестабільної політичної ситуації в країні може погіршитися інвестиційна активність, що в свою чергу може гальмувати розвиток страховиків [7].

Інші дослідники до зовнішніх факторів додають:

- кризові явища на світових фінансових ринках;
- посилення конвергентних процесів;
- загострення соціально-політичної ситуації в країні;
- зменшення рівня платоспроможного попиту населення та суб'єктів господарювання [8].

До внутрішніх факторів належать: розмір власного капіталу, тарифна політика, збалансованість страхового портфеля, інвестиційна політика, стратегія розподілу прибутку, організаційна структура підприємства, склад та фінансова стійкість засновників страхової компанії тощо [7].

При дослідженні фінансової безпеки страховиків нами було побудовано багатофакторну економіко-математичну модель. Основною метою кореляційно-регресійного аналізу є встановлення причинних залежностей між явищами, котрі зумовлені складним комплексом різних за характером і сутністю причин [9].

У ході роботи ми здійснили перевірку значень факторів на наявність суттєвих погрешностей. Також за допомогою критерію середнього абсолютного відхилення нами була здійснена перевірка гіпотези про нормальність розподілу вихідної вибірки даних.

Найважливішим етапом у виявленні факторів впливу на фінансову безпеку страховиків є визначення показника, котрий достатньо точно характеризує фінансову безпеку даного ринку. Адже для виявлення впливу факторів, потребуються конкретні дані фінансової безпеки.

Одним з головних показників, що характеризує фінансову безпеку страхових компаній є прибуток страховиків. Це твердження обґрунтовується визначенням самої сутності поняття «фінансова безпека страховика». Саме в ньому сказано, що це діяльність страховика, пов'язана з достатньою забезпеченістю фінансовими ресурсами, котрі в свою чергу формуються з отриманого прибутку. Тому прибуток є головним рушієм у веденні страхової справи.

Прибуток гарантує наявність фінансових ресурсів, котрі у разі виникнення страхової події повинні бути відшкодовані в якнайшвидші терміни. З огляду на це, при побудові моделі ми обрали прибуток страхових компаній як один з важливих елементів забезпечення

фінансової безпеки страховиків. Варто зауважити, що прибуток, взятий нами для аналізу, є загальним по ринку страхування. Адже одна компанія не може відображати цілісної картини стану ринку. Тому для побудови регресійної моделі ми обрали загальний прибуток страховиків України.

Під час побудови моделі нам необхідно визначити залежну і факторні ознаки. Таким чином, у нашому дослідженні залежною змінною (Y) виступає прибуток страховиків України. При обранні факторів впливу (X_n) на визначену змінну, ми взяли до уваги фактори як внутрішнього, так і зовнішнього впливу. До факторів внутрішнього впливу ми вважаємо за доцільне віднести наступні чинники:

- загальний розмір активів страховиків;
- страхові резерви страхових компаній;
- власний капітал страховиків;
- рівень чистих виплат;
- частка валових страхових премій у ВВП.

До зовнішніх факторів ми віднесли наступні показники:

- рівень рентабельності підприємств;
- валютний курс гривні до долара;
- облікова ставка НБУ;
- прями іноземні інвестиції.

Період дослідження складає 16 років і охоплює період 2001-16 рр..

У табл. 1 наведено масив вхідних статистичних даних для побудови регресійної моделі за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [10] та Державної служби статистики України [11].

Таблиця 1

Динаміка факторів впливу на прибуток страховиків України

Рік/Показник	Прибуток страховиків, млн. грн.	Розмір активів страховиків, млн. грн.	Страхові резерви, млн. грн.	Частка валових страхових премій у ВВП, %	Власний капітал страховиків, млн. грн.	Рівень чистих виплат, %	Валютний курс, грн/дол.	Облікова ставка, %	Рівень рентабельності підприємств, %	Прями іноземні інвестиції (% від ВВП)
	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉
2001	802	2269,3	3007,4	0,37	9,8	16,01	5	13	4,0	2,1
2002	940,2	4314,6	5329,4	1,97	10,1	14,2	5	7	4,2	1,6
2003	1913,2	10457,4	9028,9	3,42	5,2	11,6	5,32	8	4,3	2,8
2004	3175,2	20012,8	17543,4	5,63	33,9	14,6	5,33	9	6,4	2,6
2005	3336,9	20920,1	12346,5	2,86	34	26	5,33	10	7,0	9,1
2006	1954	23994,6	15296,1	2,54	11,1	26,5	5,30	9	6,6	5,2
2007	2584,6	32213,0	12639,0	2,51	8831,1	31,4	5,05	8	6,8	7,1
2008	2675,5	41930,5	10904,1	2,53	11208,9	40,9	5,05	12	3,9	5,9
2009	1739,1	41970,1	10141,3	2,24	10978,7	50	5,85	10	3,3	4,1
2010	99,2	45234,6	11371,8	2,13	12120,4	44,2	7,71	8	4,0	4,7
2011	30,2	48122,7	11179,3	1,72	12484,8	26,2	7,98	8	5,9	4,4
2012	96,9	56224,7	12577,6	1,53	14108,2	24,5	7,96	8	5,0	4,7
2013	46,4	66387,2	14435,7	1,97	11031,5	21,2	7,99	7	3,9	2,5
2014	-49,9	70261,2	15828,0	1,71	12790,3	26,3	7,99	14	-4,1	0,6
2015	5,9	60729,1	18376,3	1,50	14134,1	34	12,95	22	1,0	3,4
2016	-6	56075,6	20936,7	1,29	14592,6	32,3	23,44	14	7,4	3,7

На основі наведених даних за допомогою програми Statistica, нами було побудовано економіко-математичну модель прибутку страхових компаній. В моделі було виявлено мультиколінеарність, що суттєво погіршує результати дослідження.

Шляхом поступового виключення факторних ознак, які спричиняють появу мультиколінеарності, було прийнято рішення залишити 6 із 9 факторних ознак. Підтвердженням відсутності мультиколінеарності в моделі є одержана кореляційна матриця:

Змінна	x2	x3	x8	x7	x5	x9	y
x2	1	0,34	0,47	0,23	0,30	0,2	-0,03
x3	0,34	1	0,32	-0,31	-0,21	0,14	0,7
x8	0,47	0,32	1	0,04	-0,20	0,44	0,26
x7	0,23	-0,31	0,04	1	0,26	-0,17	-0,24
x5	0,30	-0,21	-0,20	0,26	1	0,39	-0,07
x9	0,20	0,14	0,44	-0,17	0,39	1	0,54
y	-0,03	0,70	0,26	-0,24	-0,07	0,54	1

(1)

Після проведення всіх поступових дій в програмі Statistica нами були отримані результати, котрі наведені у табл. 2.

Близькість коефіцієнта кореляції до одиниці ($r = 0,934$) свідчить про тісний лінійний зв'язок факторів і результуючого показника.

Варто зауважити, що у створеній моделі три фактори здійснюють статистично значущий вплив на при-

буток страховиків (страхові резерви, частка валових страхових премій у ВВП та прямі іноземні інвестиції), так як їх значення мають червоний колір, що відповідно до програми Statistica, означає статистичну значущість даних. Крім того, відповідно до розрахунків значення критерію Фішера (F-крит.) вся модель також є статистично значимою.

Таблиця 2

Отримані результати кореляційно – регресійного аналізу

Незалежна змінна	Параметр рівняння регресії	t-критерій
X ₀	7135,97	1,78657
X ₂	-2483,19	-2,32987
X ₃	940,91	5,82274
X ₅	-12,98	-0,57746
X ₇	84,39	1,81604
X ₈	-230,98	-0,68163
X ₉	383,30	3,49189
$R^2 = 0,87$		
F-критерій (6,9) = 10,312		

У результаті розрахунків нами було отримано наступну регресійну модель:

$$Y = 7135,97 - 2483,19 \times X_2 + 940,91 \times X_3 - 12,98 \times X_5 + 84,39 \times X_7 - 230,98 \times X_8 + 382,30 \times X_9 \quad (2)$$

З проведених розрахунків можна зробити висновок, що обсяги страхових резервів, частка валових страхових премій у ВВП та прямі іноземні інвестиції мають значний вплив на прибуток страховиків, а отже, і на фінансову безпеку страхових компаній.

Крім того, окремі дослідники наголошують на важливості впливу якісних факторів на фінансову безпеку страховиків. Дані фактори зумовлені використанням неефективної системи фінансового менеджменту страховиків. Але в наше дослідження якісні фактори нажалі не були включені. Причиною цього є закритість інформації, щодо якісних показників. До даної категорії факторів можна віднести наступні чинники:

- незбалансованості страхового портфеля компанії;
- проведення неякісної андеррайтингової, тарифної та інвестиційної політики;
- незбалансованість структури майна та джерел фінансування діяльності компанії.

Якщо не приділяти достатню увагу фінансовій безпеці в загальній системі управління страховими

компаніями, то наслідки можуть стати непоправними. Саме страхові компанії з низьким рівнем фінансової безпеки мають проблеми зі зменшенням рівня ліквідності та платоспроможності, ускладненим процесом прийняття ефективних управлінських рішень. Тому для досягнення загальної фінансової безпеки страхового ринку кожен страховик має спочатку забезпечити фінансову безпеку власної страхової компанії.

ВИСНОВКИ

Отже, підсумовуючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що фінансова безпека страховиків є важливою складовою фінансової безпеки страхового ринку зокрема та країни в цілому. Вагома роль страхових компаній у ринковій економіці вимагає від них приділення особливої уваги організації та управлінню власними фінансами та страховими резервами що є запорукою забезпечення фінансової безпеки. Тільки в єдності страховиків з державою, страховий ринок України зазнає позитивних та таких бажаних змін.

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізм забезпечення): монографія / О.І. Барановський. – К.: КНТЕУ, 2004. – 759 с.
2. Кравченко В.О. Розвиток методів аналізу плато-

спроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії / В.О. Кравченко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013 – № 1 (21). – С. 85-89

3. Нікіфоров П.О. Сутність та значення фінансової безпеки страхової компанії / П.О. Нікіфоров, С.С. Кучерівська // Фінанси України. – 2009. – № 5. – С. 86-89.

4. Рубан О.О. Фінансова безпека страхової компанії як інтегральна характеристика фінансового стану / О.О. Рубан // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – Вип. 33. – С. 330-337

5. Ткаченко Н.В. Роль стійкості регіональної мережі та ділової репутації у забезпеченні фінансової безпеки страхової компанії / Н.В. Ткаченко // Науковий вісник Львівського національного державного університету внутрішніх справ. Серія: економічна. – № 1. – 2011. – С. 155-163.

6. Журавка О.С. Теоретичні підходи до визначення фінансової безпеки страховика / О.С. Журавка, А.І. Колеснік // Проблеми та перспективи розвитку

фінансово-кредитної системи України: Тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 листопада 2017 р.). – Суми: ННІ БТ «УАБС» СумДУ, 2017. – С. 148-152.

7. Журавльова О.Є. Особливості впливу факторів на фінансову стійкість страхових компаній / О.Є. Журавльова // «Ринок цінних паперів України». – 2013. – №1-2. – С. 39-45.

8. Бойко А.О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії [Електронний ресурс] / А.О. Бойко // «Економічні науки». – 2010. – №7.

9. Didenko I., Hammadi H. Demand Forecast, Supply and Equilibrium Price on the Deposit Market: Methodology and Experience of Ukraine Financial Markets, Institutions and Risks, Volume 1, Issue 3, 2017.

10. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua/>

11. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm

КОВАЛЕНКО
Світлана Олександрівна

УДК 657.6

РУГАЛЬ
Тетяна Євгенівна
rugal2019@gmail.com

**ОСОБЛИВОСТІ МІЖБЮДЖЕТНИХ
ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

**FEATURES OF INTER-BUDGET
RELATIONS IN MODERN CONDITIONS**

к.е.н., викладач, Харківський
інститут фінансів КНТЕУ

студент, Харківський
інститут фінансів КНТЕУ

Визначено особливості функціонування системи міжбюджетних трансфертів як інструменту бюджетного регулювання економічного розвитку. Проаналізовано динаміку міжбюджетних трансфертів в Україні та визначено їх частку в доходах місцевих бюджетів. Запропоновано напрями підвищення ефективності міжбюджетних відносин..

Определены особенности функционирования системы межбюджетных трансфертов как инструмента бюджетного регулирования экономического развития. Проанализирована динамика межбюджетных трансфертов в Украине и определен их удельный вес в доходах местных бюджетов. Предложены направления повышения эффективности межбюджетных отношений.

The features of the system of transfers as an instrumental for budgetary management of economic development are defined. The dynamics of the interbudgetary transfers in Ukraine are analyzed, and their shares of the income of local budgets are determined. The article develops ways to improve the effectiveness of inter-budgetary relations.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, місцеві бюджети, об'єднані територіальні громади, децентралізація

Ключевые слова: межбюджетные отношения, местные бюджеты, объединенные территориальные общины, децентрализация

Keywords: inter-budgetary relations, local budgets, united territorial communities, decentralization

ВСТУП

Однією з головних умов збалансованого соціально-економічного розвитку країни є ефективно діюча система міжбюджетних відносин, яка постійно удосконалюється з метою згладжування нерівностей в економічному розвитку регіонів та базується на визначенні чітких повноважень органів місцевого самоврядування.

Започаткована прийняттям Конституції України (1996 р.) та Законом «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997 р.) реформа системи міжбюджетних відносин набула нового змісту з введенням в дію Бюджетного кодексу України. Винайальною метою реформ того часу щодо місцевого самоврядування було зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів. Проте ці реформи не визначали чітких функціональних обов'язків органів місцевого самоврядування обласного, районного та сільського рівнів, що в решті решт не призвело до очікуваних результатів. Тож зміни до Бюджетного та Податкового кодексів у 2014 р. стали логічним продовженням розпочатих і не завершених реформ, а запровадження бюджетної децентралізації можна вважати новим етапом розвитку міжбюджетних відносин у нашій країні. Однак проблеми підвищення ефективності міжбюджетних відносин з метою зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів потребують розроблення рекомендацій щодо їх розв'язання.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні та оцінці практики розподілу міжбюджетних трансфертів в контексті досягнення фінансової спроможності територіальних громад та узагальнення результатів ре-

форми.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet та нормативно-правові акти.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Міжбюджетні відносини являють собою один із найбільш широко використовуваних фінансових механізмів держави, що застосовується для подолання диспропорцій у ресурсному забезпеченні різних територій, підтримки збалансованості та стимулювання розвитку економіки регіонів через сукупність форм, засобів та інструментів організації міжбюджетних відносин [3, С. 220].

До 2015 р. в Україні використовували наступні форми міжбюджетних трансфертів, що передбачалися Бюджетним кодексом України (ст. 96): дотації вирівнювання; субвенції; кошти, що передаються до державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів, та інші дотації. Але 28 грудня 2014 р. було прийнято ряд змін до Податкового та Бюджетного кодексів, внаслідок яких держава відмовилась від застосування деяких видів трансфертів.

Упродовж 2014-17 рр. в Україні відбулися суттєві зміни в міжбюджетних відносинах, які пов'язані з активізацією децентралізаційних процесів та дозволили: розширити принципи самостійності місцевих

бюджетів (визначено терміни затвердження місцевих бюджетів, незалежно від прийняття Державного бюджету); перерозподілити видаткові повноваження між органами влади різних рівнів відповідно до принципу субсидіарності; закріпити за місцевими бюджетами певний перелік джерел, які сприятимуть нарощенню власної ресурсної бази; закріпити за галузевими міністерствами певні види субвенцій для фінансування делегованих повноважень; диверсифікувати напрями розміщення коштів місцевих бюджетів; змінити взаємовідносин між державним бюджетом та бюдже-

тами базового рівня тощо. З метою формування спроможних територіальних громад та забезпечення їх сталого розвитку започатковані бюджетно-податкові новації дали змогу врегулювати низку питань щодо нарощення власної доходної бази та оптимізувати структуру видатків бюджетів різних рівнів [3, С. 226-228].

Реформа міжбюджетних відносин обумовила зміни в структурі міжбюджетних трансфертів, яка наведена на рис. 1.

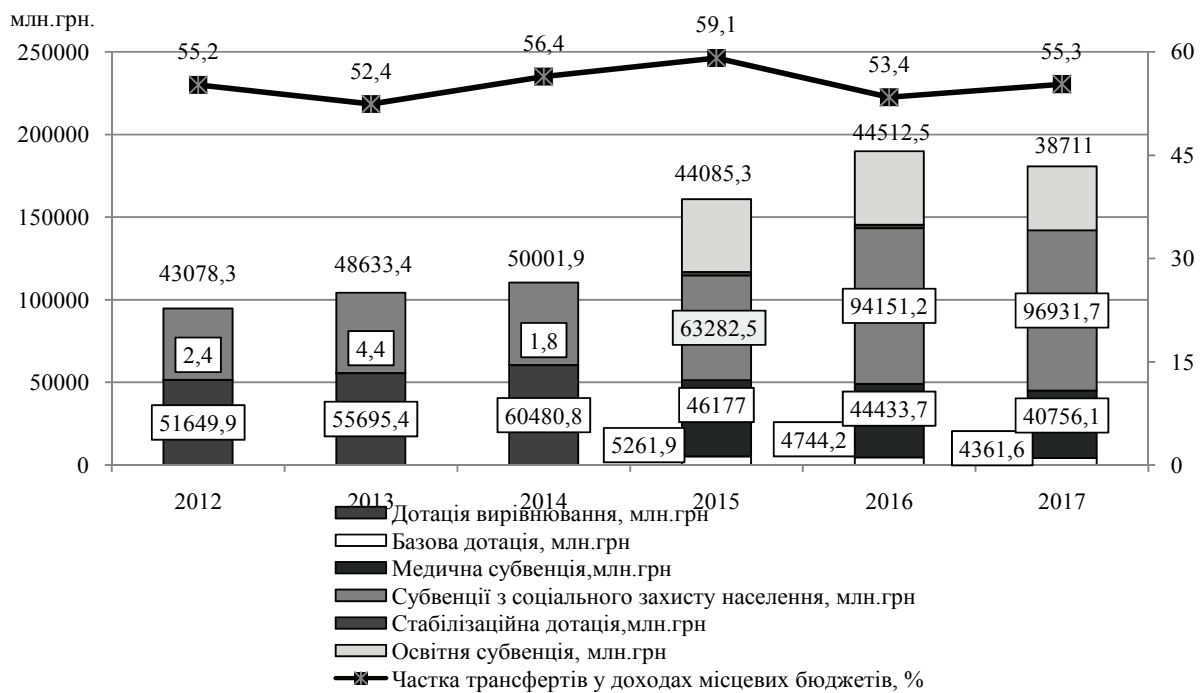

Рис. 1. Структура та динаміка перерахування трансфертів за 2012-2017 рр.

Протягом 2012-14 рр. у структурі міжбюджетних трансфертів, що передаються з державного до місцевих бюджетів найбільшу частку займає дотація вирівнювання, частка якої у середньому становить 46,9 %. Окрім цього, значну частку займають субвенції із соціального захисту населення. За 2017 р. вони становили 48,9 % (96931,7 млн. грн.) від усіх міжбюджетних трансфертів, що надійшли з державного бюджету (у 2016 р. ця частка становила 47,5 %). Також вагому частку у структурі трансфертів займають медична та освітня субвенції: 20,6 % (40 756,1 млн. грн.) та 19,5 % (38 711,0 млн. грн.) відповідно (за 2016 р. – 23,6 % та 24,0 %). Решта міжбюджетних трансфертів, що надійшли з державного бюджету, у загальній структурі займають 3,1 %. Основним чинником такого зменшення є відсутність у 2016 р. субвенції на підготовку робітничих кадрів.

Якщо в 2014 р. обсяг дотацій із Державного бюджету України становив 64,4 млрд. грн. або 46,3%, то в 2015 р. – 5,3 млрд. грн. (4,2%), у 2016 р. – 4,8 млрд. грн. (2,4%), у 2017 – 4,4 млрд. грн. (2,2%), тобто відбулося зменшення більш як у 13 разів. Водночас, у 2015 р. сумарний приріст, відносно 2014 р., обсягів міжбюджетних трансфертів становив 33,2 %, що в

абсолютному вимірі був рівним 43,3 млрд. грн., в 2016 р. – 68,4 млрд. грн., а в 2017 – 75,3 млрд. грн. [2, С. 75].

На нашу думку, такий механізм розподілу коштів свідчить, з одного боку, про забезпечення цільового використання бюджетних ресурсів, з іншого – про надмірну централізацію бюджетних коштів і недостатню самостійність органів місцевого самоврядування у прийнятті управлінських рішень щодо використання цих ресурсів. Порядок формування доходів місцевих бюджетів, який існував впродовж останніх років, недостатньо стимулював місцеву владу до нарощення власної ресурсної бази, у той же час спостерігалось посилення залежності місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету, яке в переважній більшості, відбувалося вищими темпами, ніж зростали доходи місцевих бюджетів (рис. 2).

Попри все, в 2016 р. тенденцію було порушено. Відбулося помітне зменшення частки міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів, яке можна пояснити випереджаючим зростанням власних доходів місцевих бюджетів та відсутністю субвенції на підготовку робітничих кадрів.

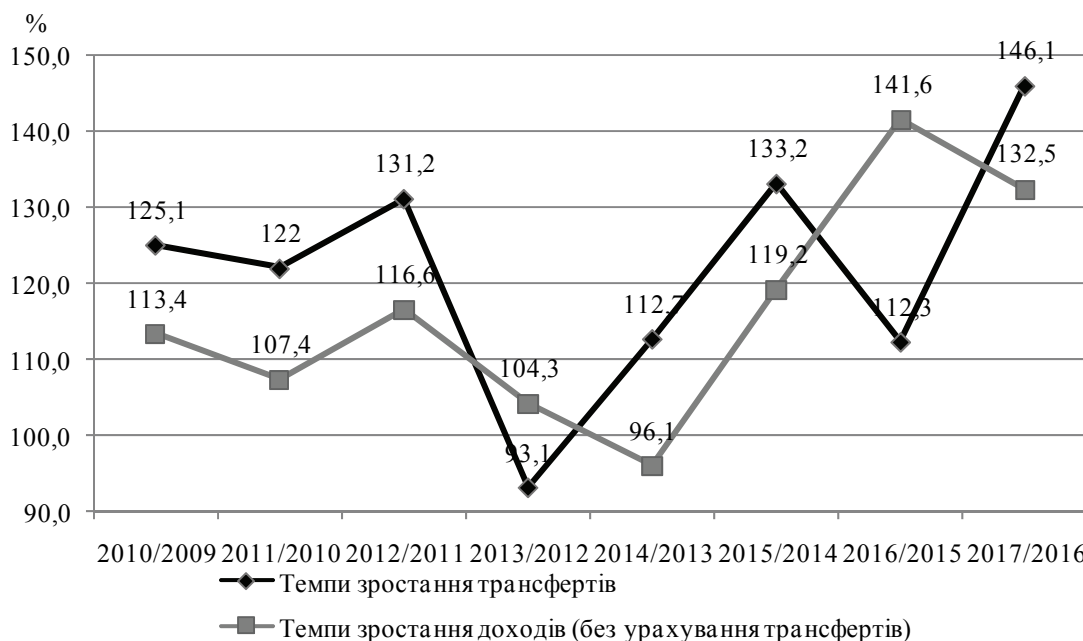

Рис. 2. Динаміка міжбюджетних трансфертів та доходів місцевих бюджетів у 2010-2017 рр.

Якщо у 2015 р. базова дотація була перерахована в обсязі 5,3 млрд. грн., то в 2016 р. – 4,8 млрд. грн., яку отримували 18 обласних бюджетів, 53 міста обласного значення, 385 районних бюджетів, а із 159 об'єднаних територіальних громад базову дотацію отримували 125 бюджетів. У 2017 р. ця дотація була передбачена для 293 бюджетів об'єднаних територіальних громад [6]. Вважаємо, що це свідчить про дещо декларативний характер бюджетної децентралізації в Україні та низьку податкоспроможність більшості місцевих бюджетів.

Діюча система горизонтального бюджетного вирівнювання за доходами залежно від рівня надходжень на одного жителя передбачає вирівнювання за

податком на прибуток підприємств для обласних бюджетів і податком на доходи фізичних осіб для бюджетів міст обласного значення, районів і об'єднаних територіальних громад та обласних бюджетів [7].

Отже, реформування системи міжбюджетних відносин сприяло зміцненню ресурсної бази місцевих бюджетів і формуванню передумов для активізації процесу добровільного об'єднання територіальних громад, кількість яких збільшилася з 159 у 2015 р. до 366 у 2017 р..

Крім того, в результаті бюджетної децентралізації відбулося зниження дотаційних бюджетів на 23,8 %, бюджети-донори зросли на 12,5 %, а рівень збалансованих бюджетів на 11,3 %. (рис. 3).

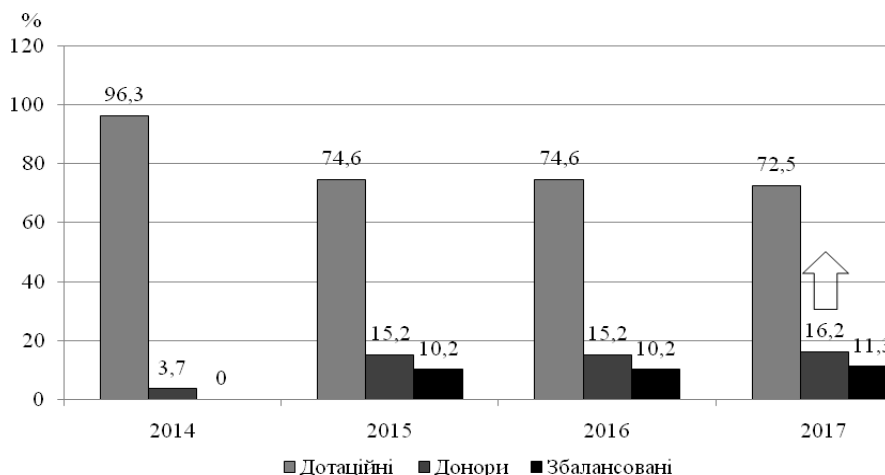

Рис. 3. Наслідки бюджетної децентралізації в Україні

Варто зазначити, що внаслідок запровадженої реформи децентралізації влади органи місцевого самоврядування отримали нові повноваження, а саме: мають змогу самостійно вирішувати питання розвитку своєї території, формувати власні повноваження, органи управління громади, їх структуру, доходи-видатки, отримувати з державного бюджету кошти на

розвиток інфраструктури, виконувати делеговані повноваження (управляти школами, дитячими садочками; організовувати первинну медичну допомогу мешканцям; утримувати, бібліотеки, стадіони; надавати соціальну та адміністративну допомогу мешканцям через територіальні центри).

Важливим показником, який характеризує соці-

ально-економічний розвиток регіонів, є показник обсягу субвенцій з державного бюджету, які передбачені на формування їх інфраструктури (рис. 4).

У 2014 р. з Державного бюджету на підтримку розвитку місцевих громад було виділено лише 0,5 млрд. грн., проте у 2016 р. обсяг виділених коштів зріс до 7,3 млрд. грн., що забезпечило реалізацію 5904 регіональних інфраструктурних проектів. На проекти соціально-економічного розвитку одержали кошти 523 органи місцевого самоврядування. Окрім цього, у 2016 р. об'єднаним територіальним громадам з державного бюджету було виділено субвенції у сумі 1 млрд. грн., із яких 95 % спрямовано на реалізацію

1383 проектів соціальної інфраструктури. Необхідно зазначити, що розмір найбільшої субвенції перевищив найменшу майже у 60 разів. Загалом обсяг загальної бюджетної підтримки регіонів у 2017 р., порівняно з 2014 р., збільшився у 30 разів, що свідчить про ефективність державного регулювання бюджетної децентралізації [4].

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що бюджетна децентралізація є значним кроком до становлення ефективної системи місцевих фінансів та стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

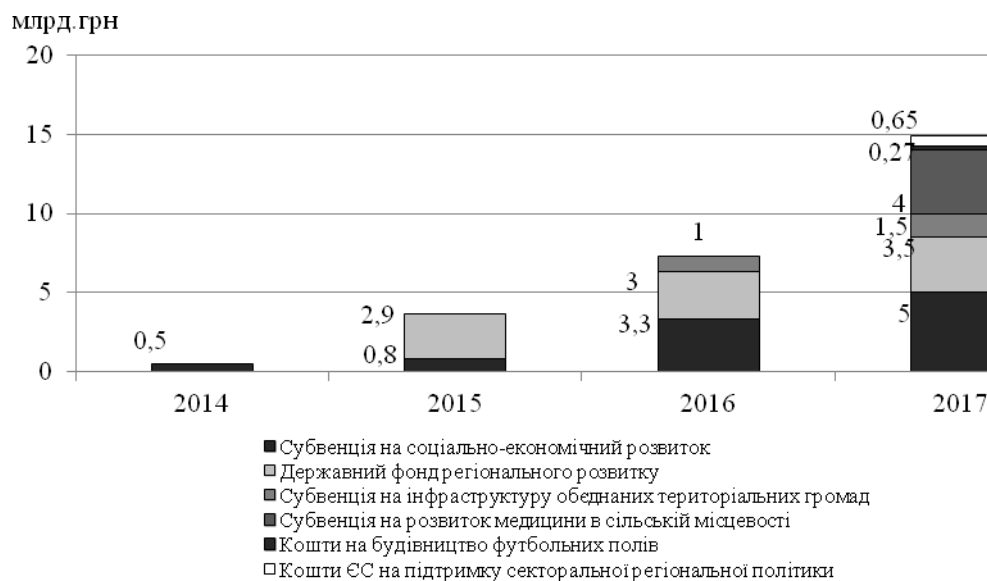

Рис. 4. Державна підтримка соціально-економічного розвитку регіонів України у 2014–2017 рр.

ВИСНОВКИ

Вирішення проблем оптимізації системи міжбюджетних відносин в умовах розширення фінансової самостійності місцевого самоврядування варто продовжувати шляхом впровадження низки заходів, які здатні пришвидшити позитивні зміни, а саме: переглянути склад доходів місцевих бюджетів, вдосконалити формульні розрахунки базової та реверсної дотації з метою передбачення перерахунку їх обсягів із-за змін основних формульних показників протягом року, адже зазначені зміни можуть вплинути на виконання плану податкових надходжень і отримання необгрунтованого розміру дотацій.

Сьогодні саме фінансова децентралізація громад має сприяти проведенню реформування міжбюджетних відносин в Україні, забезпечувати стійкість місцевих бюджетів, прозорість та ефективність використання їх коштів і, відповідно, покращувати умови і підвищувати рівень життя громади та країни, в цілому. У процесі децентралізації місцевих бюджетів важливо забезпечити самостійність місцевих органів влади виконувати свої повноваження, функції та завдання, зважаючи на потреби і інтереси об'єднаних територіальних громад, ефективно використовуючи бюджетні ресурси. Тільки ефективні міжбюджетні відносини створять сприятливі умови для соціально-економічного розвитку громад, підвищення рівня життя населення та інвестиційної привабливості ре-

гіонів.

Список використаних джерел

1. Буряченко А.Є. Функціональна децентралізація та вдосконалення системи бюджетних відносин / А.Є. Буряченко // Фінанси України. – 2014. – № 2. – С. 17-27.
2. Зубенко В.В. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик та ін.] / ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження», USAID. – К., 2017. – 92 с.
3. Кульчицький М.І. Фінансове територіальне вирівнювання в системі міжбюджетних відносин: монографія [Текст] / М.І. Кульчицький, О.В. Заброцька. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. Франка, 2015. – 335 с.
4. Маршук Л.М. Міжбюджетні трансферти у фінансовому вирівнюванні адміністративно-територіальних формувань / Л.М. Маршук, Д.А. Лупіна. – Економіка і суспільство. – № 10. – 2017. – С. 637-642.
5. Опарін В.М. Домінанти та пріоритети фінансового вирівнювання в Україні / В.М. Опарін // Фінанси України. – 2015. – № 6. – С. 29-43
6. Закон України «Про Державний бюджет на 2017 рік» від 21.12.2016 № 1801-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>

Фінансова децентралізація в Україні. Перший етап успіхів / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.decentralization.gov.ua>.

ВІННИЧЕНКО

Олена Вікторівна

УДК 657.6

ДМИТРЕНКО

Інна Володимирівна

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПІДХОДІВ ЩОДО
ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ
БАНКУANALYSIS OF EXISTING APPROACHES
FOR DEFINING THE FINANCIAL
STABILITY OF THE BANKк.е.н., доцент, Харківський
національний університет
будівництва та архітектуристудент, Харківський
національний університет
будівництва та архітектури

У статті розглянуто особливості функціонування сучасної банківської системи України. Здійснено аналіз результатів діяльності банків України. Виокремлено основні фактори, що впливають на банківську діяльність.

В статье рассмотрены особенности функционирования современной банковской системы Украины. Осуществлен анализ результатов деятельности банков Украины. Выделены основные факторы, влияющие на банковскую деятельность.

The article deals with the peculiarities of functioning of the modern banking system of Ukraine. The analysis of results of activity of banks of Ukraine is carried out. The main factors influencing banking activity are singled out.

Ключові слова: банківська система, фінансовий стан банку, аналіз фінансового стану банку

Ключевые слова: банковская система, финансовое состояние банка, анализ финансового состояния банка

Keywords: banking system, financial condition of the bank, analysis of the financial condition of the bank

ВСТУП

Нині банківська система є найважливішою сферою економіки та ринкового середовища. Її стабільність – це запорука розвитку держави, саме тому потрібні певні заходи щодо покращення її економічного стану. Вони потребують спрямованості для досягнення та збільшенні прибутковості банків.

На сьогоднішній день банківський сектор України потребує певних кроків щодо поліпшення загального стану, бо такі фактори, як світова фінансова криза, несприятливі економічні, політичні та військові події негативно впливають на нього. Тому питанням дослідження сучасного стану, виявлення проблем розвитку вітчизняної банківської системи та розробка напрямів їх вирішення є актуальним.

Аналізу та оцінці фінансового стану банку значну увагу приділили такі зарубіжні науковці, як Е.Дж. Долан, Р.Дж. Кемпбелл [5], Р.Л. Міллер [6], П.С. Роуз [7], Дж. Сінки [8], Г.С. Панова [Ошибка! Источник ссылки не найден.], Л.В. Давидова [10]. Цим аспектам приділяли увагу й вітчизняні вчені, зокрема О.Д. Вовчак [11], В.П. Пантелєєв, С.П. Ха-лява [12], Т.Д. Костенко [Ошибка! Источник ссылки не найден.], Л.О. Примостка [14], Н.Шелудько [15], А.М. Герасимович [16], О.В. Крух-маль [17], В.М. Кочетков [18] та ін..

МЕТА РОБОТИ полягає в аналізі теоретичних підходів до визначення фінансового стану банку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, показники банківської системи.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення існуючих підходів до визначення фінансового стану банку.

РЕЗУЛЬТАТИ

Банківська система є однією із найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідною умовою розвитку національної економіки. На банківський сектор в Україні припадає понад 90% усіх фінансових послуг. Проте, світова фінансова криза, несприятливі політичні та військові події, скорочення виробництва, інфляційний тиск на економіку, зниження інвестиційної активності, суттєво послабили банківський сектор та значно ускладнили його умови функціонування [1].

Сучасний стан банківської системи України вимагає від керівництва комерційних банків більш професійного, законодавчого та обґрунтованого управління, яке спирається на певну аналітичну базу. Відповідно, перед банками постає питання стосовно необхідності застосування певних методик аналізу поточного і майбутнього стану банку. Одним із ключових елементів такого аналізу є оцінка фінансового стану банку.

Оцінка фінансового стану в умовах ринкових відносин особливо важлива для вирішення проблем банку, пов'язаних з його стабільністю на конкурентному ринку, та подальшого розвитку. Тому процес аналізу фінансового стану є необхідним у діяльності кожного банку [2].

Національний банк України продовжує реалізовувати проекти та заходи, передбачені Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020 р. [3]. Так, за результатами звітів Національного

банку України [4] станом на 1 січня 2016 р. в Україні функціонувало 117 банків, а станом на 1 січня 2018 р. цей показник складає – 82 банки. Ліквідація низки проблемних банків, з одного боку, позитивно впливає на прозорість банківської системи, а з іншого – призводить до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських послуг у зв'язку із суттєвим зменшенням кількості учасників банківського сектору.

У сучасному банку аналіз являє собою не просто елемент системи фінансового управління, а й одночасно основу управління. Управління банком неможливо здійснювати без аналізу. Зміст, місце і роль аналізу в банківському бізнесі багато в чому залежать від специфіки їх діяльності, пов'язаної з виробництвом послуг фінансового характеру, посередництвом між економічними агентами, високим ступенем залежності від клієнтської бази, можливістю відстрочки неплатоспроможності за своїми зобов'язаннями шляхом підвищення обсягів запозичення [17].

Мета аналізу фінансового стану банку – дати реальну і всебічну оцінку досягнутим результатам його діяльності і фінансовому стану, виявити вузькі місця та резерви підвищення ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку, виробити стратегію подальшого розвитку, виходячи з умов, що реально складаються на фінансових ринках. Її досягнення реалізується шляхом формування ефективного аналітичного забезпечення управління видами діяльності, центрами відповідальності та продуктами [17].

Фінансовий стан банку характеризується такими показниками, як доходи, витрати, прибуток (збиток) – різниця між доходами і витратами, чистий прибуток – після сплати податку. З метою виявлення резервів зростання прибутковості банківської діяльності як джерела формування банківського капіталу, що забезпечує стабільність фінансового стану банку, здійснюється комплексний аналіз його доходів і витрат. Завданням такого аналізу є [16]:

- визначення постійної структури доходів і витрат та їх динаміки;
- оцінка виконання фінансового плану або бізнес-плану за показниками доходів і витрат;
- виявлення факторів та визначення ступеня їх впливу на зміну доходів і витрат;
- коефіцієнтний аналіз доходів і витрат;
- аналіз і оцінка рівня доходності банку та розроблення заходів щодо використання резервів підвищення прибутковості банківської діяльності;
- аналіз та оцінка співвідношення активів, пасивів, доходів і витрат з метою прогнозування фінансового стану комерційного банку.

Базовою інформацією для фінансового аналізу є дані Звіту про фінансові результати, який відображає величину доходних і витратних статей, згрупованих за їх характером та основними напрямками; балансу (з примітками), який розкриває наявність та напрями розміщення фінансових ресурсів банку на фіксований момент часу; фінансового плану, або бізнес-плану, банку щодо очікуваних доходів і витрат періоду, який аналізується **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Для отримання більш ґрунтовної оцінки фінансового стану банку рекомендовано проаналізувати не тільки баланс та матеріали звітності самого банку, а й провести дослідження кон'юнктури ринку, оцінити конкурентів, здійснити аналіз фінансового стану позичальників та ін. Крім того, можливості фінансового аналізу ширші, коли вони базуються на побудові різного виду економіко-статистичних та математичних моделей зв'язку, а також узагальнюючих характеристик структури та динаміки [16].

Розглядаючи сутність поняття фінансового стану банку, слід звернути увагу на особливості тлумачення поняття «фінансовий стан банку», яке більшість вчених трактує через сукупність певних коефіцієнтів.

Панова Г.С. [9] розглядає фінансовий стан банку як «комплексне поняття, яке характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів».

Іванов В.В. **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]** характеризує фінансовий стан через показники достатності капіталу, якості активів, ліквідності балансу, ефективності діяльності, рівня управління (менеджменту) банку.

Герасимович А.М. [16] визначає фінансовий стан банку через оцінку показників фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності, ефективності управління.

Схожих поглядів дотримуються Р.І. Тиркало та З.І. Щибиволок [21], які розглядають фінансовий стан банку через низку «коефіцієнтів-індикаторів», розподілених за такими групами: фінансова сталість банку, стан оборотних активів та джерел їх покриття, платоспроможність, ліквідність.

Микуляк О.В. [2] трактує фінансовий стан банку як економічну категорію, яка характеризує фінансову діяльність банку за певний період часу на підставі оцінки системи показників, які відображають ефективність управління фінансовими ресурсами, фінансову стійкість, ділову активність та ліквідність фінансової установи.

Отже, розглянувши наведені визначення вітчизняних та зарубіжних вчених можемо стверджувати, що фінансовий стан банку – це економічна категорія, яка характеризує фінансово-економічну діяльність банку за допомогою певної системи аналітичних показників у чітко визначений момент часу.

У табл. 1 наведено показники, які різні автори використовують для визначення фінансового стану банку.

Отже, серед розглянутих методів оцінки фінансового стану банку, найбільшу кількість коефіцієнтів застосовують Іванов В. [20] та Кизим М. [22]. Якщо ж говорити про самі коефіцієнти, то серед перелічених більше всього застосовувались у даних методах коефіцієнт достатності капіталу, коефіцієнт надійності, коефіцієнт фінансового важеля та коефіцієнт активності використання залучених коштів в кредити. Тому можна сказати, що саме ці коефіцієнти, на думку зазначених вчених, являються найбільш вагомими для оцінки фінансового стану банку.

ВИСНОВКИ

У сучасному стані розвитку банківської системи

необхідний аналіз, який сприяє попередженню та подоланню фінансової кризи. Потрібно своєчасно про-

водити аналіз фінансового стану банку для запобігання банкрутства.

Таблиця 1

Основні показники для розрахунку фінансового стану банку

Показники	Герасимович А. [16]	Крухмаль О. [17]	Кизим М. [Опублікація: Істочник ссылки не найден.]	Примостка Л. [14]	Шиллер Р. [23]	Микуляк О. [2]	Іванов В. [20]	Грушко В. [24]	Всього
1 Коефіцієнти ліквідності									
Коефіцієнт миттєвої ліквідності		+			+		+	+	4
Коефіцієнт поточної ліквідності	+			+	+	+		+	5
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань		+	+				+		3
2. Коефіцієнти достатності капіталу									
Коефіцієнт надійності	+	+	+		+	+	+		6
Коефіцієнт фінансового важеля	+	+	+			+	+	+	6
Коефіцієнт достатності капіталу	+	+	+	+	+	+		+	7
Коефіцієнт захищеності власного капіталу				+		+	+		3
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу			+			+	+		3
Коефіцієнт незалежності	+						+		2
Коефіцієнт активності залучення позикових коштів		+			+		+		3
3. Коефіцієнти ділової активності									
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів			+		+		+		3
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів			+		+		+		3
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредити	+	+	+	+				+	5
Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредити		+		+					2
Коефіцієнт банківської активності			+			+	+	+	4
Коефіцієнт загальної інвестиційної активності			+				+		2
Коефіцієнт інвестицій в доходних активах							+		1
Коефіцієнт кредитів в доходних активах							+		1
Коефіцієнт проблемних кредитів	+						+		2
Коефіцієнт ефективності використання активів			+			+			2
Всього	7	8	11	5	7	8	15	6	

Існують різні підходи до визначення поняття фінансового стану банку, що ґрунтуються на підставі великого переліку фінансових показників. Проаналізувавши підходи науковців до визначення фінансового стану банку, можна зробити висновки, що дані методи є абсолютно несхожими відносно характеру та кількості основних показників. Зазвичай, використання лише одного методу аналізу для представлення поточного і майбутнього стану банку не вистачає. Тому постає необхідність в розробці комплексної методики аналізу фінансового стану банку, яка включала б всі складові аспекти.

Список використаних джерел

1. Пурій Г.М. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України [Електронний ресурс] / Г.М. Пурій // Міжнародний науково-практичний журнал: Фінансовий простір. – 2017. – № 3(27). – Режим доступу: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/stat/uk/forauthors>

2. Микуляк О.В. Діагностика фінансового стану

в оцінці вартості капіталу банку / О.В. Микуляк, І.Ю. Гайдук // Молодий вчений. – 2014. – № 6 (1). – С. 172-175. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_6\(1\)_47](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_6(1)_47)

3. Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>

4. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171>

5. Долан Е.Дж. Гроші, банківська справа і грошово-кредитна політика [Текст] / Долан Е.Дж., Кемпбелл К.Д.; пер. с англ. и общ. ред. Лукашевич В.В. - М., СПб: б.и., 1993. – 446с.

6. Міллер Р.Л. Сучасні гроші й банківська справа / Р.Л. Міллер, Д. Д. Ван-Хуз. М.: ИНФРА-М, 2001. С. 304.

7. Роуз П.С. Банківський менеджмент: Надання фінансових послуг: пер. с англ. / П.С. Роуз; под общ.

рук. М.В. Белова, др.. – Москва: Дело, 1997. – 743 с.

8. Сінки Дж. Фінансовий менеджмент в комерційному банку і в індустрії фінансових послуг / Дж. Сінки; пер з англ. – М.: Альпіна Бізнес Букс, 2007 – 1018 с.

9. Панова Г.С. Аналіз фінансового стану комерційних банків / Г.С. Панова. – М.: Фінанси і статистика, 1996. – 272 с.

10. Давидова Л.Е. Банківське право Республіки Казахстан [Текст]: навчальний посібник / Давидова Л.Е., Райманов Д.Ф. – Алмати: Жеті жарги, 2000. – 352 с.

11. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа: підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейків. – К.: Знання, 2008. – 564 с.

12. Пантелєєв В.П. Фінансова стійкість комерційного банку: проблеми регулювання / Пантелєєв В.П. Халява С.П. // Банківська справа. – 1996. – №1. – С. 32-35.

13. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства [Текст] / Костенко Т.Д., Підгора Є.О., Рижиков В.С., Панков В.А., Герасимов А.А., Ровенська В.В. – К.: ЦНЛ, 2005. – 400 с.

14. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 316 с.

15. Шелудько Н.М. До визначення фінансової стійкості комерційного банку // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 3. – С. 40-44.

16. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: підручник / [А.М. Герасимович, І.М. Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.]; за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2010. – 599 с.

17. Крухмаль О.В. Особливості фінансового аналізу банку [Текст] / О.В. Крухмаль, О.А. Криклій // у кн.: Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект: [колективна монографія / за ред. П.Й. Атамас]. – Дніпропетровськ: "Герда", 2013. – С. 505-515.

18. Кочетков В.М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: [монографія] / В.М. Кочетков. – К.: Вид-во Європейського університету, 2003. – 300 с.

19. Семенча І.Є. Фінансовий стан банку у розрізі реформування банківської системи України [Текст] / І.Є. Семенча, О.В. Письменний // Економічний аналіз: зб. наук. праць.

20. Іванов В.В. Аналіз надійності банку: практичний посібник / В.В. Іванов. – М.: Російська Ділова Література, 1996. – 320 с.

21. Тиркало Р.І. Фінансовий аналіз комерційного банку: основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг / Р.І. Тиркало, З.І. Щибиволок. – К.: Слобожанщина, 1999. – 236 с.

22. Кизим Н.А. Моделирование банкротства коммерческих банков [Текст] / Н.А. Кизим, И.С. Благунов, В.А. Зинченко, Чанг Хонг Вен. – Х.: ИНЖЕК, 2003. – 220 с.

23. Шиллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення [Текст] / Р.І. Шиллер. – Київ: Наукова думка, 1998. – 158 с.

24. Грушко В.І. Системна модель аналізу фінансової стійкості комерційного банку [Текст] / В.І. Грушко, Л.Ю. Петриченко // Фінанси України. – 2001. – № 12. С. 20-28.

ЗАБАРА

Алевтина Миколаївна
zabaralevtina@gmail.com

УДК 331.1

**ЗАКОНОДАВЧІ РЕФОРМИ ТА РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ СТОСОВНО
ВИКОНАННЯ ЗАРОБІТНОЮ ПЛАТОЮ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ****LEGISLATIVE REFORMS AND REALITIES TOWARDS THE
IMPLEMENTATION OF THE MAIN WAGE FUNCTIONS**

старший викладач,
Сумський національний
аграрний університет

Стаття присвячена визначенню змісту та суті виконання заробітною платою її основних функцій, зокрема, відтворювальної, регулюючої та стимулюючої, в умовах здійснення нормативно-правових реформ України в сфері оплати праці. Висвітлена низка проблем, пов'язаних із відірваністю законодавства даної сфери від реальних економічних і політичних умов.

Статья посвящена определению содержания и сути выполнения заработной платой ее основных функций, в частности, воспроизведенной, регулирующей и стимулирующей, в условиях осуществления нормативно-правовых реформ Украины в сфере оплаты труда. Освещено ряд проблем, связанных с оторванностью законодательства данной сферы от реальных экономических и политических условий.

The present article is devoted to the definition of the content and essence of wage fulfillment of its main functions, in particular, reproductive, regulatory and stimulating, in the context of the implementation of Ukraine's normative and legal reforms in the field of remuneration. A number of problems related to the separation of the legislation of this sphere from real economic and political conditions are highlighted.

Ключові слова: оплата праці, мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум, тарифна сітка, функції заробітної плати, мотиви праці, робоча сила, безробіття

Ключевые слова: оплата труда, минимальная заработная плата, прожиточный минимум, тарифная сетка, функции заработной платы, мотивы труда, рабочая сила, безработица

Keywords: wage, minimum wage, living wage, tariff net, wage function, motivation, labor, unemployment

ВСТУП

В науковій літературі питання оплати праці і її механізму, сучасного стану заробітної плати в Україні і динаміки її рівня, формування і розподілу заробітної плати і її державного регулювання приділяється значна увага. Значний внесок у дослідження даних проблем в сучасності зробили В. Антонюк, С. Бандур, А. Базилко, В. Близнюк, Д. Богиня, В.Брич, В. Василенко, О. Грішнова, В. Данюк, О. Дороніна, А. Колод, Г. Куліков, Н. Лук'янченко, В. Лагутін, Е. Лібанова, Л. Лісогор, А. Радчук, Н. Рубльова, С. Цимбалюк та інші. Проте, питання повноти виконання заробітною платою її основних функцій потребує подальшого дослідження.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні регулювання відносин у сфері оплати праці в контексті виконання нею найважливіших функцій в умовах трансформації економіки України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення норм чинного законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Результати реформування економіки в Україні свідчать про негативні наслідки фактично відмови держави щодо регулювання відносин у сфері оплати праці, яка поряд із лібералізацією цінової політики призводить до унеможливлення застосування ефективних механізмів зростання як доходів населення, а відповідно і реальної заробітної плати працівників, в той час як саме вона визначає і рівень життя, і ступінь економічного та соціального задоволення населення.

Як соціально-економічна категорія, заробітна плата в ринковій економіці має виконувати наступні основні функції: відтворювальну, стимулюючу, регулюючу, соціальну, облікову та інші. В Україні створено і введено в дію велику кількість нормативно-правових актів з питань оплати праці, але їх практичне втілення в економічне життя країни має цілий ряд проблем, пов'язаних із відірваністю законодавства від реальних економічних і політичних умов держави, великою кількістю уточнюючих нормативних документів на додаток до основних, що ускладнює їх розуміння.

Тому, в сучасних умовах в Україні, заробітна плата не може виконувати цих функцій. Її рівень забезпечує лише незначну частку відтворення робочої сили, яке не відшкодовує навіть прямих затрат праці і

не викликає зацікавленості в переорієнтації робочої сили на пріоритетні сфери діяльності.

Одним з кроків влади України щодо реформ в сфері оплати праці, яким вона хотіла покращити матеріальне становище населення країни, стало суттєве підвищення (в два рази) мінімальної заробітної плати з 01 січня 2017 р. до 3200 грн.

Однак законодавчі реформи щодо мінімальної заробітної плати стосувались не тільки її грошового підвищення. Згідно Закону України від 06 грудня 2016 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» у ст. 3 Закону України «Про оплату праці» і ст. 95 Кодексу Законів про працю України мінімальна заробітна плата тепер визнається встановленим законом мінімальним розміром оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці. Оновлене поняття втратило такі два критерії як «проста та некваліфікована праця» [1], за якими раніше відбувалося віднесення певної професії до оплачуваної по мініальному розміру та забезпечувалося виконання регулюючої функції оплати праці, яка у чинному законодавстві до останнього часу вона була вплетена до змісту усього механізму оплати праці. Цей механізм ґрунтувався на досягненнях трудового права радянської доби, коли вперше в Кодексі Законів про працю 1918 р. було закріплено, що «при визначенні розміру винагороди для кожної групи та категорії приймаються до уваги: важкість праці, небезпека умов, у яких праця здійснюється, складність і точність виробленої роботи та ступінь самостійності й відповідальності за її виконання, потрібна для її виконання ступінь навченості та досвідченості» [2].

Відтепер є очевидним, що одержання мінімальної заробітної плати не залежатиме від складності виконуваної роботи або вимог до кваліфікованості її виконання: мінімальну заробітну плату може отримувати як двірник, так і лікар поліклініки.

Крім того, в контексті аналізу ефективності матеріального стимулювання праці, безперечний інтерес становлять рівень і динаміка продуктивності праці, порівняння її динаміки з темпами підвищення заробітної плати. Протягом декілька років помітною стала негативна тенденція перевищення темпів її зростання порівняно з темпами збільшення продуктивності праці, причому розрив між цими показниками стає дедалі більшим на фоні підвищення мінімальної заробітної плати. Отже, заробітна плата не повинна підвищуватися через нормативно-адміністративні методи, а за рахунок суто економічних чинників: лише підвищення продуктивності праці призведе до економічно обґрунтованого підвищення заробітної плати. Саме це і є природною формою реалізації стимулюючої функції заробітної плати.

Слід додати, що без жорсткого контролю держави за ціноутворенням інфляційні фактори швидко знецінять реальний її розмір без підвищення купівельної спроможності громадян. Як писав на початку ХХ-го ст. Генрі Форд, «секрет добробуту Америки полягає в розширенні купівельної сили через підвищення заробітної плати та зниження продажних цін. Заробітна плата дає людям купівельну силу, а вся промисловість залежить від людей, здатних купувати та платити. Зниження заробітної плати (мав на увазі реальну

зарплату) спричиняє зменшення роботи, тому що цим зменшується попит, від якого залежить робота. У суспільстві не може бути дійсного добробуту, поки працівники, які виробляють предмети повсякденного споживання, не можуть їх купити» [5]. Зрозуміло, що Форд лукавив – йому був потрібен власний ринок збуту та відвернення своїх робітників від профспілкового руху – тому він і підвищував зарплату, але загальна думка цього капіталістичного метра зрозуміла: штучне збільшення мінімальної заробітної плати призведе до такого ланцюгу наслідків: зменшення реальної заробітної плати, зменшення купівельної спроможності громадян, зменшення прибутку підприємств, і в результаті – збільшення рівня безробіття. Це й відбувається зараз в Україні, де показник безробіття зростає.

Тенденція остаточного виключення регулюючої функції з механізму правового регулювання оплати праці в Україні, підтверджується і відміною регулюючого значення тарифної системи. Якщо в попередній редакції Закону України «Про оплату праці» тарифна система визнавалась основою визначення та розподілу оплати праці, то чинна редакція передбачає застосування інших систем оплати праці, окрім тарифної. У кінцевому результаті ці зміни створюють передумови до ще більшого розшарування населення України та в черговий раз підкреслюють тенденції економізації трудового права та зведення виконання оплатою праці лише двох функцій, окреслених у преамбулі трудового законодавства: відтворювальної та стимулюючої.

На переконання класиків економічної думки, відтворювальна функція оплати праці полягає у забезпеченні працівників та членів їх сімей необхідними життєвими благами для відновлення робочої сили, тобто здатності людини до виконання роботи, а її вартість є вартістю життєвих засобів, необхідних для того, щоб зробити, розвинути, зберегти та увічнити робочу силу. Відповідно, для того щоб підтримувати своє життя, людина повинна споживати певну кількість життєвих засобів. Однак людина, подібно машині, зношується, і її доводиться замінити іншою людиною. Крім тієї кількості життєвих засобів, які необхідні для підтримки існування самого працівника, вона потребує ще в деякій їх кількості для того, щоб виростити дітей, які повинні його замінити на ринку праці та увічнити рід працівників.

Це означає, що відтворювальний рівень оплати праці повинен змусити їх завжди перебувати у злиднях та не дати працівникам бути конкурентами для багатіїв. Така логіка мислення може здаватись непринятною у часи гуманізму та демократії. Але нічого немає нового у цьому світі, а риторика та відношення до простої людини у вищих верств залишається такою ж хижацькою.

В чинному законодавстві України відтворювальна функція заробітної плати пов'язується з таким важливим соціальним стандартом, як прожитковий рівень, який характеризує мінімально допустимі умови відновлення активного фізичного стану людини. І тут, варто нагадати, що прожитковий мінімум в Україні на перше півріччя 2018 р. становить лише 1700 грн., хоча, як показують результати досліджень соціо-

логів, для простого виживання звичайному українцю не вистачить отримання мінімальної заробітної плати.

Таким чином, залишаються сподівання, що лише стимулююча функція оплати праці спрямована на забезпечення гідної та справедливої оплати праці.

Характерною рисою стимулів до праці є їх націленість «на себе» і «на інших», обумовлена характером товарного виробництва. Чим більше розрив між тим, що працівник віддає суспільству, і тим, що він одержує взамін, тим менше для нього означають такі важливі мотиви праці, як борг перед іншими людьми, перетрофуються стимули матеріальної винагороди за працю.

В результаті падіння значимості мотивів праці «для інших» відбувається зниження професійних якостей працівників. Мотиви праці дуже різноманітні і розрізняються за потребами, які людина прагне задовольнити допомогою трудової діяльності. Задоволення потреб обов'язково пов'язано з трудовою діяльністю. Зв'язок мотивації і результатів праці опосередкована природними здібностями і набутими навичками до праці.

Однією з форм прояву трудової пасивності стало зниження у багатьох інтересу до підвищення кваліфікації. У структурі життєвих цінностей, навчання і творчість стали у багатьох втрачати свої позиції, через те, що подібні якості в умовах безробіття все частіше залишаються незатребуваними.

У багатьох працівників підвищилася незадоволеність працею навіть на тлі підвищення заробітної плати, оскільки посилилося відчуття несправедливості розподільних відносин. Різко зросла питома вага працівників, які вважають, що оплата їх праці несправедлива як по відношенню до свого трудовому внеску, так і по відношенню до оплати інших працівників. При загальному зростанні заробітків стимулююча функція оплати праці знизилася, тобто знизилася матеріальна зацікавленість у підвищенні ефективності праці.

Далеко не завжди заробітна плата сумлінного працівника вище заробітку недбайливого. Негативним наслідком недоліків існуючої системи матеріального стимулювання є те, що не заохочуються розвиток і застосування здібностей працівників.

Підвищена шляхом використання відрядної системи оплати праці, премій чи надурочних робіт заробіт-

на плата може дещо зрости, може навіть ситуативно збільшитись у рази. Але це вимагатиме від працівника більшої інтенсифікації праці, виконання трудових обов'язків у поза робочий час за викликом роботодавця й відповідного підняття витрат на поновлення працездатності. Тобто стимулююча функція заробітної плати – це є рожева надія на добросердність роботодавця, який дійсно не дасть працівникові провести свою старість у злиднях. Хоча за наміченими тенденціями посилення експлуатації, незадекларованості праці та підняття пенсійного віку у більшості українців немає сенсу замислюватись про старість.

ВИСНОВКИ

Виключне застосування відтворювальної та стимулюючої функції оплати праці без врахування різниці у кваліфікації працівників, умовах та характері праці стратегічно має закласти фундамент для створення у нашій державі ринку низько кваліфікованої й дешевої робочої сили. Відміна регулюючої функції оплати праці приведе до нестабільного способу життя, роботи без довгострокових гарантій і надійного заробітку, декваліфікації працівників в Україні, які мають стати дешевою робочою силою для вітчизняних олігархів та міжнародних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995, №108/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 17. – С. 121.
2. Кодекс законов о труде 1918 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.hist.msu.ru/Labour/Law/kodex_18.htm
3. Колот А. Теоретико-методологічні аспекти класифікації й змісту функцій заробітної плати / А. Колот // Україна: аспекти праці. – 2000. – № 6. – С. 15-19.
4. Саже К. Служит ли минимальная заработная плата эффективным инструментом для содействия достойной работе и уменьшению бедности? Опыт некоторых развивающихся стран / К. Саже / Международное бюро труда Женева Материалы о сфере занятости. – 2001. – Вып. 13. – 39 с.
5. Форд Г. Сегодня и завтра [Електронний ресурс] / Г. Форд. – М., Аст. – 320 с. – Режим доступу: <http://about-ford.at.ua/index/0-33>

ЗАВОЛОКАЛариса Олександрівна
zavolokalarisa@ukr.netстарший викладач, Університет
митної справи та фінансів**ПОНОМАРЬОВА**Оксана Борисівна
ob-ponomareva@yandex.uaстарший викладач, Університет
митної справи та фінансів**АЛЕКСЕЄВА**Лідія Олегівна
lida.gag10@gmail.comстудент, Університет митної
справи та фінансів

УДК 368.073.52

УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ**MANAGEMENT OF INSURANCE COMPANY SOLVENCY**

Стаття присвячена питанню управління платоспроможністю страхових компаній в сучасних умовах економічних перетворень. Розраховані та проаналізовані показники платоспроможності для ПрАТ «СК «АХА Страхування» і ПрАТ «СК «Провідна». Обґрунтовано важливість реформування страхового ринку України відповідно до Директиви Solvency II.

Статья посвящена вопросу управления платежеспособностью страховых компаний в современных условиях экономических преобразований. Рассчитаны и проанализированы показатели платежеспособности для ЧАО «СК «АХА Страхование» и ЧАО «СК «Провидна». Обоснована важность реформирования страхового рынка Украины в соответствии с Директивой Solvency II.

The article is devoted to the issue of solvency management of insurance companies in the current conditions of economic transformation. Calculated and analyzed solvency indices for PJSC IC "AXA Insurance" and PJSC "IC" Providna ". The importance of reforming the insurance market of Ukraine in accordance with the Solvency II Directive is substantiated.

Ключові слова: платоспроможність, страховий ринок, страхова компанія, управління, Директива Solvency II

Ключевые слова: платежеспособность, страховой рынок, страховая компания, управление, Директива Solvency II

Keywords: solvency, insurance market, insurance company, management, Solvency II

ВСТУП

Ключовим елементом на ринку фінансових послуг будь-якої країни є страховий ринок який забезпечує розвиток соціально-економічної сфери. В умовах нестабільності як економічного, так і політичного середовища страхові організації мають залишатись безпечними та стабільними для своїх клієнтів. Платоспроможність є одним з найголовніших показників як для окремої страхової компанії так і для страхового ринку в цілому, адже саме від цього показника залежить здатність своєчасно та в повному обсязі покрити взяті зобов'язання ліквідними активами. Проте, основною проблемою страхового ринку залишається висока недовіра населення, тому для менеджменту страхової організації та сучасної економічної думки в цілому, забезпечення високого рівня платоспроможності є одним з пріоритетних завдань.

Значна увага в наукових колах приділяється питанням платоспроможності та методології управління цим показником на ринку страхових послуг в сучасних умовах. Ці питання досліджували відомі зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема слід виділити таких дослідників: В.Д. Базилевича, О.Д. Вовчак, Є.Ф. Дюжинова, І.В. Котлобовського, С.В. Луконіна, М.В. Мниха, Л.О. Орланюк-Малицьку, Т.А. Ротову, К.Е. Турбіна,

Т.А. Федорова та інших. Віддаючи належне суттєвому науковому доробку вчених, варто зазначити, що відсутня загальноприйнята методика підвищення рівня платоспроможності українських страхових компаній в умовах євроінтеграційного процесу, тому це питання потребує подальших досліджень, що посилює актуальність теми.

МЕТА РОБОТИ – дослідження управління платоспроможністю страхових компаній в сучасних умовах економічних перетворень та обґрунтування важливості реформування страхового ринку України відповідно до Директиви Solvency II. Аналіз показників платоспроможності для ПрАТ «СК «АХА Страхування» і ПрАТ «СК «Провідна».

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань. У процесі дослідження використано загальнонаукові методи аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для забезпечення достатнього рівня платоспроможності страхової компанії необхідно, щоб вартість активів дорівнювала чи перевищувала розмір взятих страховиком на себе зобов'язань. Механізм управлін-

ня платоспроможністю страхових організацій, полягає в забезпеченні достатнього рівня платоспроможності, фінансовому плануванні, формуванні та раціональному використанні страхових резервів, особливостях законодавства ринку страхових послуг, захисті прав акціонерів та страхувальників тощо.

Закон України «Про страхування» (ст. 30) визначає умови забезпечення платоспроможності страховиків:

1) наявність сплаченого статутного фонду для страховиків-резидентів або гарантійного депозиту для філій страховиків-нерезидентів та наявності гарантійного фонду страховика;

2) створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;

3) перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності [3].

$$\text{Фактичний запас платоспроможності} = \sum A - \sum HA - \sum Z, \tag{1}$$

де А – активи; HA – нематеріальні активи; Z – зобов'язання.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює види страхування інші, ніж страхування життя, на будь-яку дату дорівнює більшій з визначених величин, а саме [3]:

$$\text{Нормативний запас}_1 = (\sum СП - \sum СПП \times 50\%) \times 0.18, \tag{2}$$

де СП – страхові премії; СПП – страхові премії передані на перестраховування

$$\text{Нормативний запас}_2 = (\sum СВ - \sum СВП \times 50\%) \times 0.26, \tag{3}$$

де СВ – страхові виплати; СВП – страхові виплати, що компенсуються перестраховиками.

Сенс такого методу розрахунку платоспроможності для страхових компаній полягає в можливості страховика за рахунок власних коштів покрити взяті на себе зобов'язання.

Для прикладу, розрахуємо фактичний і нормативний запас платоспроможності ПрАТ «СК «АХА Страхування» і ПрАТ «СК «Провідна» за даними табл. 1.

Отримані результати розрахунку фактичного та нормативного запасу платоспроможності ПрАТ «СК «АХА Страхування» та ПрАТ «СК «Провідна» на 01.01.2017 р. представлено в табл. 2.

Так, як за методикою зазначеною в Законі України «Про страхування» Нормативний запас платоспроможності із двох показників дорівнює більшому, то

для ПрАТ «СК «АХА Страхування» Нормативний запас дорівнює 248 264,1 тис. грн., для ПрАТ «СК «Провідна» – 138 616,65 тис. грн.

Порівняємо фактичний і нормативний запаси платоспроможності ПрАТ «СК «АХА Страхування» та ПрАТ «СК «Провідна» (рис. 1).

1) ПрАТ «СК «АХА Страхування»: 593 102 > 248 264,1 (тис. грн.);

2) ПрАТ «СК «Провідна»: 457 058 > 138 616,65 (тис. грн.).

Також, при оцінці платоспроможності страхової компанії, доцільно також, розраховувати коефіцієнт платоспроможності, який розраховується за такою формулою:

$$\text{Коефіцієнт платоспроможності} = \frac{\text{Фактичний запас платоспроможності}}{\text{Нормативний запас платоспроможності}}$$

Таблиця 1

Показники, які необхідні для розрахунку платоспроможності ПрАТ «СК «АХА Страхування» та ПрАТ «СК «Провідна» на 01.01.2017 р., тис.грн.

(складено авторами на основі [5])

Показники	ПрАТ "СК "АХА Страхування"	ПрАТ "СК "Провідна"
Загальна сума активів	1432887	802353
Сума нематеріальних активів	15351	8891
Загальна сума зобов'язань	824434	336404
Сума страхових премій	1 400 430	786 642
Сума страхових премій переданих на перестраховування	42 370	33 099
Сума страхових виплат	601 896	387 693
Сума страхових виплат, що компенсувались перестраховиками	5 440	950

Таблиця 2

Показники платоспроможності ПрАТ «СК «АХА Страхування» та ПрАТ «СК «Провідна» на 01.01.2017 р., тис.грн.

Показники	ПрАТ "СК "АХА Страхування"	ПрАТ "СК "Провідна"
Фактичний запас платоспроможності	593 102	457 058
Нормативний запас платоспроможності (1)	248 264,10	138 616,65
Нормативний запас (2)	155 785,76	100 676,68

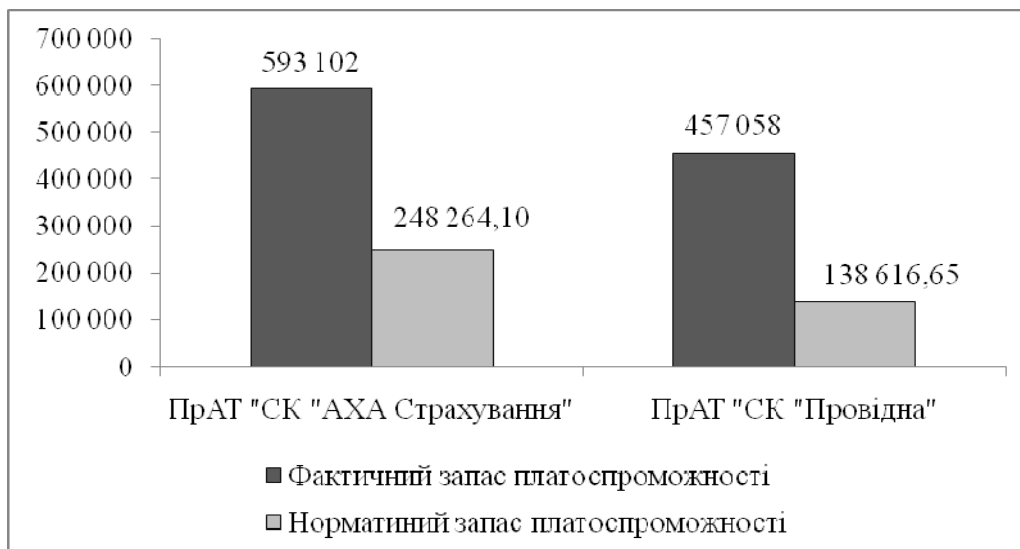

Рис. 1. Фактичний і нормативний запаси платоспроможності ПрАТ «СК «АХА Страхування» та ПрАТ «СК «Провідна»

Таблиця 3

Коефіцієнти платоспроможності

	ПрАТ "СК "АХА Страхування"	ПрАТ "СК "Провідна"
Коефіцієнт платоспроможності	2,39	3,30

Відповідно до розрахованих коефіцієнтів, можна зробити висновки, що ПрАТ "СК "Провідна" має вищий рівень платоспроможності, що відображає її фінансову стійкість. Споглядаючи на данні, досліджувані компанії можуть покрити взяті зобов'язання власними коштами.

Та все ж існує ряд прорахунків, які потрібно впровадити для більш жорсткого регулювання забезпечення платоспроможності страховиків на теренах України, а саме: порівняння фактичної платоспроможності не лише з нормативною платоспроможністю, але й з мінімальним гарантійним фондом; диференціація поправочного коефіцієнта при розрахунку нормативної платоспроможності залежно від обсягу страхових премій і страхових виплат; використання тривалішого періоду спостережень при розрахунку нормативної платоспроможності страхових компаній методом виплат [6].

В Європейському союзі регулюючі органи створили новий підхід до оцінки забезпеченості капіталом страхових компаній, представлений у Директиві Solvency II. Цей підхід ґрунтується не тільки на інструментах контролю і підтримки загальної платоспроможності страховиків, а й контролю внутрішньої системи управління страховими компаніями.

Мета Solvency II – це захист інтересів застрахованих; забезпечення платоспроможності, пов'язаної з ідентифікацією ризиків; поліпшення управління ризиками в страхових компаніях; введення якісних і кількісних складових, що визначають рівень платоспроможності; гармонізація механізмів розрахунку і методів дії при визначенні рівня платоспроможності страхової компанії [2]. Завданнями Solvency II є інтеграція страхових і перестраховальних ринків країн ЄС; підвищення рівня захисту застрахованих; поліпшення міжнародної конкурентності страхових та перестрахових компаній країн ЄС; поліпшення якості законодавчої бази [1]. Solvency II являє собою нову модель удосконаленого менеджменту страховиків щодо застосування інтегрованого підходу до формування страхових резервів, вимог до капіталу та використання внутрішніх моделей управління капіталом страховика [1]; вивчення, передбачення на майбутні періоди та диверсифікація ризиків.

Тому, для підвищення рівня платоспроможності українських страхових компаній в умовах євроінтеграційного процесу необхідно реформувати страховий ринок України до Директиви Solvency II. У свою чергу це посприє тому, що страхувальники і застраховані отримують гарантії, що страховики будуть

вдосконалювати свою практику ризик-менеджменту і матимуть необхідний рівень капіталу, що в свою чергу, сприятиме підвищенню довіри страхувальників до страхових компаній, через мінімізацію ймовірності їх банкрутства [4]. Також, як результат впровадження європейських методологій підвищиться керуваність і прогнозованість страхової системи України, що дозволить повноцінно підтримувати платоспроможність компаній на належному рівні [4].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновки, що показник платоспроможності є невід'ємним елементом як фінансової безпеки страхової компанії, так і страхового ринку в цілому. Тому, для України досвід удосконалення платоспроможності страхових компаній країнами ЄС буде ще одним кроком до євроінтеграції. Очікується чимало позитивних моментів від реформ: підвищення рівня довіри населення та рівня якості надання страхових послуг, зміна тарифної політики, скорочення витрат на ведення страхової справи та підвищення ефективності розміщення страхових резервів, оптимізація страхового портфеля, зростання кількості компаній з іноземними інвестиціями тощо.

Список використаних джерел

1. Внукова Н.М. Зміни регулювання платоспроможності страховиків в умовах інтеграції до ЄС / Н.М. Внукова, С.В. Сокол // Трансформація фінансових ринків в умовах глобальної нестабільності: реалії

сьогодення та погляд в майбутнє. – Ірпінь, 2017. – С. 134-138.

2. Внукова Н.М. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції / Н.М. Внукова, І.Б. Медведєва та ін. // Звіт з ініціативної науково-дослідної роботи. – Харків, 2014. – С. 29-41.

3. Закон України «Про страхування» від 07 березня 1996 р. № 86/96 (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.zakon1.rada.gov.ua.

4. Лучко В. Забезпечення платоспроможності страхових компаній та їх модернізація на основі європейського досвіду / В. Лучко // Національний університет «Острозька академія» Науковий блог [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2014/zabezpechennya-platospromozhnosti-strahovyh-kompanij-ta-jih-modernizatsiya-na-osnovi-jevropejskoho-dosvidu/>

5. Офіційна фінансова звітність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://smida.gov.ua/>

6. Чоботар Р. Управління платоспроможністю страхової компанії / Р. Чоботар, А. Фрич // ІФННІМ ТНЕУ Управління соціально-економічним розвитком в умовах глобалізації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/4663/1/%D1%87%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80.pdf>

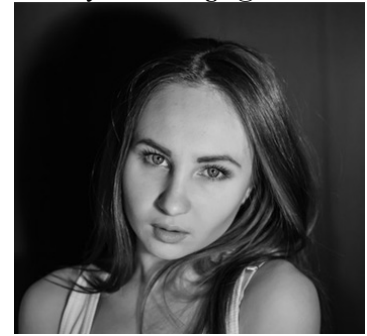
КОВТУНЕНКО*Ксенія Валеріївна
k.v.kovtunenka@mzeid.in*

*д.е.н., доцент, член-кореспондент
Академії економічної кібернетики
України, зав. кафедри, Одеський
національний політехнічний
університет*

УДК 339.9:[696+697]

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ
ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ, ЩО
ЗДІЙСНЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ У
СФЕРІ МОНТАЖУ СИСТЕМ
ОПАЛЕННЯ,
КОНДИЦІОНУВАННЯ ТА
ВОДОПРОВІДНИХ МЕРЕЖ**

**IMPORT ACTIVITY
ORGANIZATION FEATURES OF
ENTERPRISES ACTING IN THE
FIELD OF INSTALLATION OF
HEATING, CONDITIONING AND
WATER CONTROL NETWORKS**

КОЦАГА*Анастасія Олексіївна
nastyona.kotsaga@ukr.net*

*студент, Одеський національний
політехнічний університет*

Стаття присвячена визначенню особливостей організації імпоротної діяльності підприємств, що надають послуги монтажу систем опалення, кондиціонування та водопровідних мереж, передумов і перспектив проведення даної імпоротної діяльності.

Статья посвящена определению особенностей организации импортовой деятельности предприятий, предоставляющих услуги монтажа систем отопления, кондиционирования и водопроводных сетей, предпосылок и перспектив проведения данной импортовой деятельности.

The article is devoted to the determination of the peculiarities of the organization of import activities of enterprises providing the installation of heating, air conditioning and water supply networks, preconditions and prospects for carrying out this import activity.

Ключові слова: імпорт; будівельно-монтажні підприємства; постачальники; монтаж систем опалення, кондиціонування та водопровідних мереж

Ключевые слова: импорт; строительно-монтажные предприятия; поставщики; монтаж систем отопления, кондиционирования и водопроводных сетей

Keywords: import; construction and assembly enterprises; suppliers; installation of heating, air conditioning and plumbing networks

ВСТУП

Сучасні тенденції розвитку підприємств будівельної галузі характеризуються зростанням конкурентоспроможності, фінансової стійкості та підвищенням якості товарів та послуг, що надають дані підприємства. Одним з найефективнішим методів виділення підприємства з-поміж конкурентів шляхом набуття переваги над ними є впровадження імпоротної діяльності, що допоможе підприємству впровадити новачії, ноу-хау, що були невідомі в Україні, використувати якіснішу продукцію та технології тощо.

Нині для підприємств, що надають послуги у сфері монтажу систем опалення, кондиціонування та водопровідних мереж є надзвичайно актуальним вдосконалюватися, адже конкуренція завелика, тому виділятися з-поміж конкурентів необхідно або за цінним фактором, або завдяки маркетингу, або надаючи якість у обслуговуванні та роботі. Організуючи імпорتنу діяльність підприємства таким чином роблять себе

конкурентоспроможнішими і одночасно підвищують рівень якості роботи та престижу компанії.

Питання, пов'язані з розвитком будівельної галузі знайшли відображення в роботах Токаревої О., Крикуна К., Рогожина П., Гойко А. та ін.. Проблематиці функціонування та розвитку підприємств будівельної галузі присвячено роботи Асаула А., Верхоглядвої Н., Вечерова В., Дружиніна А., Залуніна В., Іванілова О., Калугіна Ю., Конащука В., Млодецького В., Опескунова В., Орловської Ю., Полякова І., Радкевича А., Симіонова Ю., Торкатюка В., Тяна Р., Цуцаєва О. Шутенка Л. та ін. [8].

МЕТА РОБОТИ полягає в тому, щоб визначити, що таке імпортна діяльність та особливості її організації будівельних підприємств, що спеціалізуються на монтажі систем водопостачання, опалення та кондиціонування; порівняння імпортних товарів з товарами вітчизняного виробника та визначення доцільності проведення імпоротної діяльності; аналіз та статистика українських будівельних підприємств, що спеціалізу-

ються на монтажі та ремонтних послугах і проводять імпорту діяльність; визначення переваг та недоліків проведення імпорту діяльності будівельними підприємствами; проаналізувати очікуваний результат та перспективи впровадження імпорту діяльності на підприємствах сфери монтажу систем водопостачання, опалення та кондиціонування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ системного та логічного підходу – в процесі формування теоретико-методичних засад визначення основ імпорту діяльності, діалектичний – при вивченні і узагальненні тенденцій і закономірностей динаміки впровадження імпорту діяльності на підприємства; економіко-статистичний та економіко-математичний – при визначенні та підрахуванні кількості підприємств, що вже використовують продукцію імпорту виробників, проведенні аналізу доцільності та перспективності впровадження імпорту діяльності на підприємства даної специфіки.

РЕЗУЛЬТАТИ

У сучасних ринкових умовах українські підприємства повинні бути фінансово стійкими, рентабельними, конкурентоспроможними, мати стійку позицію на ринку, вміти зміцнювати її, займати значну частину ринку і прагнути лідерства на ньому у сфері, в якій функціонує підприємство, адже сучасні ринкові умови створюють сильну конкуренцію, що повинна позитивно впливати на розвиток підприємств, спонукати їх до вдосконалення та підвищення стандартів якості товарів чи послуг, які підприємства надають, проте одночасно і створюють надто тяжкі умови для розвитку підприємств, які ще фінансово нестійкі або знаходяться лише на початковому етапі розвитку, які мають ще багато недоліків, дефектів та недоопрацювань.

Одним із методів виділення підприємства з-поміж конкурентів та створення прерогативи є впровадження імпорту діяльності. Даний вид зовнішньоекономічної діяльності можливо стане більш затратним, ніж покупка товарів у вітчизняного виробника, проте якість буде відрізнятися, адже багато українських спеціалістів впевнені, що вітчизняна продукція будматеріалів, інструментів, устаткування поступається продукції іноземних виробників, адже товари других є більш високотехнологічними та якіснішими.

Сучасна промисловість будівельних матеріалів – це комплексна галузь, яка містить у собі більше двадцяти самостійних підгалузей, багато з яких, у свою чергу, нараховують у своєму складі кілька видів виробництв, при цьому кожна підгалузь утворює свій ринок, який функціонує самостійно, утворюючи у сукупності загальний ринок будівельних матеріалів [2]. До складу будівельного комплексу входять три основні групи галузей:

1) видобуток і обробка мінерально-будівельної сировини (пісок, гравій, щебінь, бутовий камінь тощо);

2) виробництво в'язучих матеріалів (цемент, вапно, гіпс);

3) виробництво стінових матеріалів, виробів і конструкцій (бетонні, залізобетонні та інші конструкції та блоки).

Усі ці виробництва розвиваються на території

України. Найбільшого розвитку набуло виробництво збірного залізобетону, деяких стінових виробів, віконного скла і цементу. Проте більшість українських виробництв в цій галузі характеризуються технічним та технологічним відставанням, що зумовлює вузький асортимент та нижчу якість продукції, ніж в імпортерів. Належний рівень виробництв можна забезпечити лише за рахунок залучення інноваційно-інвестиційних проектів [8].

Сучасний ринок будівельних матеріалів в Україні характеризується наступними головними тенденціями:

– падіння видобутку кам'яного та бурого вугілля (на 16,7 %), зменшення видобутку металевих руд (на 6,6 %), показник «металургійне виробництво» знизився на 4,3 %, виробництво чавуну, сталі та феросплавів зменшилася на 10,1 %, виробництво коксу впало на 19,4 %. Основних причин кілька: втрата підприємств, що знаходяться на тимчасово окупованій території, зниження можливості конкурувати ціною на міжнародних ринках, переважання в структурі виробництва української чорної металургії сировини і продукції низьких переділів, ціни на які навіть в період сприятливої кон'юнктури зростають повільніше, ніж на металургійну продукцію з високою часткою доданої вартості [1];

– подорожчання будматеріалів на 10-15 %, що зумовлено факторами: очікуваним підвищенням тарифів на вантажні перевезення залізницею і подорожчанням електроенергії для промислових споживачів [10].

Галузь будівництва в Україні нині характеризується такими тенденціями:

– зростання обсягів будівельних робіт у всіх сегментах будівництва: загальний приріст за 10 місяців 2017 р. склав 23 %, зокрема зведення житлових будинків збільшилося на 13 %, нежитлових – на 27 %. Будівництво інженерних споруд зросло майже на третину – 28 %. У грошовому еквіваленті загальний обсяг робіт склав 73,5 млрд. грн. [3];

– сплеск будівельної активності позначився на вартості квадратних метрів: ціни знизилися. За статистикою в новобудові із 200 квартир за рік продається лише 10 [6].

За даними Держстату України в зовнішній торгівлі України експорт переважає над імпортом, проте обсяг експорту товарів та послуг України у 2017 р. становив 52329,6 млн. дол. США, імпорту – 54955,0 млн. дол. США. Порівняно із 2016 р. експорт збільшився на 16,0 %, імпорт – на 23,3 %. Негативне saldo зовнішньоторговельного балансу становило 2625,4 млн. дол. США (у 2016 р. позитивне – 541,6 млн. дол. США). Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 225 країн світу [4]. До загального числа експорту та імпорту входять також будівельні матеріали і послуги, у табл. 1 проаналізована динаміка змін імпорту будівельних матеріалів та будівельних послуг України протягом 2014-2016 рр.. Дані за 2017 р. є узагальненими, тому до динаміки не включаються.

Маємо тенденцію до збільшення імпорту послуг з ремонту та технічного обслуговування; машин, обладнання та механізмів; деревини; вироби з каменю, гіпсу, цементу. Враховуючи тенденцію підвищення імпорту над експортом в Україні вже в 2017 р., роби-

мо висновки про доцільність впровадження імпоротної діяльності для підвищення конкурентоспроможності, однак не в загрозу вітчизняним виробникам.

Для того, щоб ефективно організувати імпорتنу діяльність необхідно знайти надійного іноземного постачальника; врахувати рейтинг країн, що найбіль-

ше імпортують в Україну і створюють найсприятливіші умови для бізнесу. Одні з найпопулярніших іноземних та вітчизняних виробників, що реалізують будівельну продукцію та надають будівельно-монтажні послуги наведені у табл. 2.

Таблиця 1

Структура імпорту будівельних матеріалів та будівничих послуг України протягом 2014-2016 рр. (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, без частини зони проведення антитерористичної операції) [7]

Вид товару/послуги	2014 р.		2015 р.		2016 р.	
	Усього, млн. дол. США	Частка в загальному обсязі, відсотків	Усього, млн. дол. США	Частка в загальному обсязі, відсотків	Усього, млн. дол. США	Частка в загальному обсязі, відсотків
Імпорт послуг						
Послуги з будівництва	52,6	0,8	98,1	1,8	61,5	1,2
Послуги з ремонту та технічного обслуговування	106,5	1,7	85,8	1,6	90,8	1,7
Послуги трубопровідного транспорту	148,0	2,3	40,3	0,7	87,2	1,6
Всього імпорту послуг	6373,1	100	5523,0	100	5326,5	100
Імпорт товарів						
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	4432,7	5,3	4566,0	6,0	2866,9	7,3
Деревина і вироби з деревини	358,0	0,4	256,2	0,3	196,7	0,5
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	1095,5	1,3	1127,5	1,5	605,8	1,5
Недорогоцінні метали та вироби з них	5179,8	6,2	4953,2	6,5	2306,5	5,9
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	12923,8	15,5	11850,2	15,6	7889,4	20,1
Всього імпорту товарів	83135,4	100	75934,6	100	39249,8	100

Таблиця 2

Приклади найвідоміших іноземних та вітчизняних постачальників будівельної продукції та фірми з надання будівельно-монтажних послуг

Фірми-виробники	Назва фірми	Країна
Зарубіжні виробники	Uponor	Фінляндія
	HENCO	Бельгія
	TeCe	Німеччина
	REHAU	Швейцарія
	KAN-therm	Польща
	Incor	Польща
	Magnaplast	Німеччина
	OSTENDORF	Німеччина
	Danfoss	Данія
	Gerz	Австрія
	Giacomini	Італія
	Oventrop	Німеччина
	Honeywell	США
	Kermi	Німеччина
	Romstal	Румунія
	Purmo	Фінляндія
Lowara	Італія	
Belimo	Швейцарія	
Вітчизняні виробники	Kolo-UA	Україна
	Laris	
	Fancy Marble	
	Дніпрокераміка	
	Стройфарфор	
	MARIO	
LIBERTA		

У зовнішній торгівлі послугами головними імпортерами в Україні виступають такі країни: Велика Британія, Кіпр, Німеччина, Російська Федерація, США; торгівлі сировиною і будматеріалами: Австрія, Бельгія, Бразилія, Велика Британія, Гайана, Гватемала, Гвінея, Данія, Індія, Італія, Іспанія, Китай, Корея, Малайзія, Німеччина, Нідерланди, Польща, Португалія, Російська Федерація, Румунія, Словаччина, США, Таїланд, Угорщина тощо. Будівельно-монтажні підприємства потребують специфічної форми товарів: будматеріали, сировина, сантехніка, устаткування, обладнання тощо. Країнами-імпортерами даної групи товарів найчастіше виступають країни: Польща, Німеччина, Бельгія, Швейцарія, Італія, Франція, Єгипет, Нідерланди тощо.

При організації імпортової діяльності між постачальником і покупцем складається договір, де зазначені обов'язки та витрати кожної з сторін. Слід звернути увагу, що при імпорті сплачуються:

- послуги митного терміналу та зони митного контролю;

- послуги Державної фітосанітарної інспекції України (при проведенні фітосанітарного контролю товарів);

- послуги Міністерства охорони здоров'я (при проведенні санітарно-епідеміологічного контролю товарів);

- послуги Державної екологічної інспекції Міністерства екології та природних ресурсів України (при проведенні екологічного або радіологічного контролю товарів);

- митні платежі (ввізне (імпортне мито), податок на додану вартість, акцизний збір);

- брокерські послуги (при зверненні до брокерської фірми).

Обов'язковим є оформлення документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон України, а також документів, необхідних для оформлення вантажу в режимі імпорту. Як імпортуються будівельно-монтажні товари та матеріали, можуть запросити:

- висновок санітарно-епідеміологічної експертизи;
- сертифікат якості чи свідоцтво про визнання іноземного сертифіката;

- екологічна декларація та / або відбиток штампу на товаросупровідних документах про здійснення екологічного та/або радіологічного контролю;

- фітосанітарний сертифікат;

- сертифікат відповідності чи свідоцтво про визнання сертифіката відповідності (при необхідності) [11].

Організація імпортової діяльності потребує немало грошових вкладень, кропітку працю над пошуком постачальників і оформлення документів, проте при імпортової діяльності підприємства отримують вигоди за рахунок:

- уникнення обмежень внутрішнього ринку, знижуючи витрати на виробництво, або підвищуючи якість продукції;

- отримання дешевих високоякісних матеріалів, комплектуючих, технологій для їхнього використання у своєму виробництві;

- використання надлишкових потужностей торговельно-збутової мережі;

- доповнення наявних асортиментних груп товарів, що дозволяє фірми більше продукції запропонувати на продаж;

- можливості розподілення операційних ризиків, оскільки розширюючи коло постачальників, компанія менше залежить від диктату єдиного постачальника [5].

ВИСНОВКИ

Незважаючи на те, що протягом 2014-16 рр. в Україні експорт будівельно-монтажних товарів та послуг переважав над імпортом, вже з 2017 р. ситуація змінилася – нині панує тенденція до збільшення імпорту загалом і конкретно послуг та товарів будівництва. Передумовами впровадження імпортової діяльності підприємствами систем опалення, кондиціонування та водопровідних мереж є:

- отримання дешевих високоякісних будматеріалів, устаткування, інструментів;

- уникнення обмежень внутрішнього ринку;

- підвищення конкурентоспроможності за рахунок використання якісних матеріалів та розширення асортименту;

- можливість обирати постачальників з найвигіднішими умовами, встановлювати та регулювати умови проведення зовнішньоекономічних операцій.

Для ефективної організації імпортової діяльності підприємства необхідно знайти надійного постачальника, який зможе надати вигідні умови для співробітництва. Серед найвідоміших імпортерів будівельних матеріалів та будівельно-монтажних послуг є фірми таких країн: Німеччина, Швейцарія, Італія, Бельгія, Польща, Франція, Фінляндія, Данія, Австрія, США тощо.

Список використаних джерел

1. 2017 рік для України: економічне зростання чи плавання за течією? [Електронний ресурс] // facenews. – 2011. – Режим доступу: <https://www.facenews.ua>, вільний. – Загл. з екрану. (29.05.2018).

2. Борейко В.І. Перспективи виробництва будівельних матеріалів в Україні [Текст] / В.І. Борейко, М.Ю. Притула // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. Збірник наукових праць. – 2011. – Випуск XVII, № 4. – С. 64–71.

3. В Україні на 23 % зросли обсяги будівництва [Електронний ресурс] // Еспресо. – 2018. – Режим доступу: <https://espresso.tv>, вільний. – Загл. з екрану. (24.10.2017).

4. Експорт товарів та послуг України торік зріс на 16%, імпорт – на 23,3 % - Держстат [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2015. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua>, вільний. – Загл. з екрану. (30.05.2018).

Ковтуненко К.В. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія Вип. 2 / за ред. д.е.н., доц. К.В. Ковтуненко, д.е.н., доц. Є.І. Масленікова. – Херсон: Грін Д.С., 2017. – 906 с.

5. Козак Ю.Г., Sporek T., Molendowski E., Gribinsea A., Лебедева С. Н., Shengelia T., Лонгвінова Н.С.,

Kozak A., Припула Н.В., Осипов В.М., Aliabieva D., Кочевой М.М. Міжнародна торгівля: підручник. Видання 5-те, перероб. Та доп. – Київ-Катовіце-Краков: Центр учбової літератури, 2015. – 272 с.

6. Обсяги будівництва в Україні: підсумки 2017 (інфографіка) [Електронний ресурс] // finance.ua: онлайн журнал. – 2000. – Режим доступу: <https://news.finance.ua>, вільний. – Загл. з екрану. (30.12.2017).

7. Офіційний сайт Державної служби статистики України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>, вільний. – Загл. з екрану.

8. Пічугіна М.А. Аналіз стану ринку будівельних матеріалів України / Пічугіна М.А., Нужна Ю.К. // Збірник наукових праць "Сучасні підходи до управ-

ління підприємством". – № 1. – 2016.

9. У 2017 році імпорт товарів в Україну перевищив експорт на понад \$5,2 млрд [Електронний ресурс] // ZAXID.NET. – 2005. – Режим доступу: <https://zaxid.net>, вільний. – Загл. з екрану. (16.01.2018).

10. Цінові тенденції на ринку будівельних матеріалів України [Електронний ресурс] // ТБС Термобуд Стандарт. – 2018. – Режим доступу: <http://tbstandart.com>, вільний. – Загл. з екрану. (19.05.2018).

11. Що потрібно для здійснення зовнішньо-економічної діяльності [Електронний ресурс] // Бізнес-інкубатор «БІ-Запоріжжя». – 2017. – Режим доступу: <http://bi-ink.zp.ua>, вільний. – Загл. з екрану.

МАТЕЙ

Василь Васильович
nitro1@ukr.net

УДК 334.726

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
КООПЕРАТИВІВ У ЄС

INTERNATIONALIZATION OF AGRICULTURAL COOPERATIVES IN EU

к. е. н.

Стаття присвячена дослідженню процесів інтернаціоналізації сільськогосподарських кооперативів в Європейському Союзі та основних чинників, що стимулюють їх виходити за межі національних кордонів. В статті розглядаються основні форми зовнішньої експансії сільськогосподарських кооперативів, а також напрямки залучення іноземних членів. Також охарактеризовано чотири типи стратегії транснаціоналізації: залучення нових членів із сусідніх країн, поглинання кооперативом іноземної компанії із наступним запрошенням її постачальників стати його членами, створення нового транснаціонального кооперативу, злиття або поглинання кооперативів із різних країн.

* * *

Статья посвящена исследованию процессов интернационализации сельскохозяйственных кооперативов в Европейском Союзе и основных факторов, что стимулируют их выходить за рамки национальных границ. В статье рассматриваются основные формы внешней экспансии сельскохозяйственных кооперативов, а также способы привлечения иностранных членов. Также охарактеризованы четыре типа стратегии транснационализации: привлечение новых членов из соседних стран, поглощение кооперативом иностранной компании с последующим приглашением ее поставщиков стать его членами, создание нового транснационального кооператива, слияния или поглощения кооперативов из разных стран.

* * *

One of the main trends in the global economy is the internationalization of agriculture. The saturation of domestic markets, increased competition and low prices for agricultural products led to stimulate agricultural producers to enter foreign markets and cooperate with foreign partners.

The purpose of the article is to identify factors that influence the development of internationalization of agricultural cooperatives in the EU, main foreign market strategies, and how they attract new members.

The article identifies the factors that stimulate agricultural cooperatives to go beyond national boundaries: the limited opportunities for growth in the home country, liberalization of agricultural market in the EU and in the world, the integration of the European market, the concentration among food retailers, consumer demand for more variation, more convenience and higher quality. Distinguish between international and transnational cooperatives is considered in the article. International cooperatives are cooperatives with suppliers in more than one country. Transnational cooperatives are cooperatives with members in more than one country. In recent years, the number of transnational agricultural cooperatives in the EU is increasing. Many of these transnational cooperatives act also as international cooperatives. The main sectors with transnational cooperatives are cereals, fruit and vegetables and dairy. Mostly, they are found in the Nordic countries (Denmark, Sweden, Germany and Finland) and in Benelux. There are four transnationalisation strategies of the agricultural cooperatives: when a national cooperative invites members from neighboring country, through acquisitions in foreign countries, via the establishment of a new cooperative, through mergers or acquisition between national co-operatives.

External expansion of agricultural cooperatives in the EU has different forms, the main of which is the inviting of foreign suppliers or the foreign members. In the last case, the most common strategic alternatives are inviting of members from neighboring countries and cross-border mergers and acquisitions.

Ключові слова: інтернаціоналізація, транснаціоналізація, сільськогосподарський кооператив, міжнародний кооператив, транснаціональний кооператив

Ключевые слова: интернационализация, транснационализация, сельскохозяйственный кооператив, международный кооператив, транснациональный кооператив

Keywords: internationalization, transnationalization, agricultural cooperative, international cooperative, transnational cooperative

ВСТУП

Однією з головних тенденцій сучасної світової економіки є посилення інтернаціоналізації виробництва, що охоплює всі галузі економіки, в тому числі й сільське господарство. Насиченість внутрішніх ринків, посилення конкурентної боротьби та падіння цін на сільськогосподарську продукцію наприкінці минулого століття зумовили необхідність активнішого виходу сільськогосподарських виробників на зовнішні ринки та кооперації зусиль з іноземними партнерами. Хоча процеси інтернаціоналізації розгортаються у всіх країнах світу, але найбільш інтенсивними вони є в економічно розвинутих країнах, зокрема в країнах Європейського Союзу.

Проблеми інтернаціоналізації були предметом дослідження багатьох іноземних та вітчизняних науковців, серед яких варто згадати П. Кругмана, Е. Хекшера, М. Портера, О. Рогача, А. Філіпенка, В. Геєця та ін.. Над питаннями інтернаціоналізації сільськогосподарських кооперативів працювали такі дослідники як Ж. Нілсон, О.Мадсен, Дж. Бійман, С. Хесс, П. Оліла та ін..

МЕТА РОБОТИ полягає у виявленні чинників розвитку процесів інтернаціоналізації сільськогосподарських кооперативів у ЄС, дослідженні ключових шляхів їх виходу за межі національних кордонів, а також того, яким чином відбувається залучення нових членів з-за кордону.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При підготовці статті в якості інформаційної та методологічної бази використовувалися наукові праці, матеріали періодичних видань та Інтернет-ресурси з питань інтернаціоналізації сільськогосподарських кооперативів.

При здійсненні дослідження використано історичний метод для виявлення чинників, що сприяли виходу європейських сільськогосподарських кооперативів за межі національних кордонів, а також методи статистичного аналізу, порівняння та синтезу існуючих досліджень.

РЕЗУЛЬТАТИ

Обмежені можливості зростання всередині країни, що визначається головним чином насиченістю внутрішнього ринку, а також ймовірні заборони на злиття та поглинання всередині країни, стимулюють сільськогосподарських виробників, серед яких і кооперативи, до пошуку шляхів зовнішньої експансії. Це характерно насамперед для компаній із невеликих країн таких, як Нідерланди та Данія, й меншою мірою із більших країн, таких як Німеччина та Франція [1].

Інтернаціоналізація може мати різні форми: експорт товарів або послуг, продаж ліцензій, прямі іноземні інвестиції тощо. В останньому випадку, фірма може створити спільне підприємство з іноземною компанією, купити існуюче виробництво або створити повністю нове виробництво. Вибір стратегії інтернаціоналізації головним чином залежить від типу компанії та її продукції. Невеликі компанії часто обирають експорт, зважаючи на те, що прямі іноземні

інвестиції пов'язані із значними витратами та ризиками. Великі виробники схильні до виробництва за кордоном, враховуючи економію від масштабу та на транспортних витратах.

Окрім обмежених можливостей для розвитку всередині країни, існують також інші чинники, що стимулюють сільськогосподарські кооперативи виходити за межі національних кордонів. По-перше, це лібералізація європейського та світового ринків сільськогосподарської продукції, а також інтеграція європейського ринку. По-друге, концентрація в секторі роздрібної торгівлі продуктами харчування значним чином посилює конкурентні позиції торговельних мереж порівняно із виробниками продуктів харчування. Тому останні шукають нові можливості для зростання за кордоном. По-третє, спостерігається зростання вимог європейських споживачів до якості продуктів харчування та виникнення потреби в більш широкому асортименті. Окрім цього, європейського споживача турбує нормальне поведіння із тваринами та мінімальний негативний вплив на зовнішнє середовище. Вказані особливості вимагають від виробників збільшувати зусилля по розробці нових продуктів, контролю за якістю та маркетингових заходів, що вимагає значних інвестицій, фінансувати які простіше за рахунок міжнародних операцій.

У Європейському Союзі розрізняють поняття міжнародного та транснаціонального кооперативу. Міжнародний кооператив – кооператив, що має постачальників в інших країнах, але всі його члени мають національне походження. Транснаціональний кооператив – кооператив, що має членів в двох або більше країнах [1].

В останні роки в ЄС спостерігається тенденція до зростання кількості транснаціональних сільськогосподарських кооперативів. При цьому, вони діють лише в деяких галузях. Головним чином у молочній галузі, вирощуванні та переробці фруктів та овочів, вирощуванні зернових (табл. 1). Країнами поширення транснаціональних кооперативів є передусім країни північно-західної Європи: Бельгія, Нідерланди, Данія, Німеччина, Швеція і Фінляндія.

У 2012 р. в Європі діяло 46 транснаціональних сільськогосподарських кооперативів, 45 з яких були також міжнародними.

В інших регіонах світу транснаціональні кооперативи є рідкісним явищем. Зокрема, в Північній Америці діє невелика кількість таких кооперативів, успішним представником яких є Ocean Spray – кооператив, що об'єднує фермерів із США, Канади та Чилі, що займаються вирощуванням журавлини.

У випадку, якщо керівництво кооперативу прийняло рішення про зовнішню експансію шляхом залучення нових членів за кордоном, існує декілька стратегічних альтернатив. Нілсон та Мадсен виділяють чотири стратегії транснаціоналізації кооперативів [2]:

- 1) Залучення нових членів із сусідніх країн.
- 2) Поглинання кооперативом іноземної компанії (що не є кооперативом) з наступним запрошенням її постачальників стати членами кооперативу.
- 3) Створення нового транснаціонального коопе-

ративу фермерами із різних країн.

4) Поглинання або злиття кооперативу однієї країни із кооперативом з іншої країни.

Фермери із прикордонних регіонів інколи стають членами кооперативу із сусідньої країни, відстань до якого може бути меншою, ніж до місцевих кооперативів. Залучення нових членів із сусідніх країн є доці-

льним тоді, коли є можливість отримати ефект масштабу в переробці сировини та маркетингових заходах. Важливою передумовою реалізації цієї стратегії є відсутність мовних або культурних бар'єрів. Дана стратегія поширена серед кооперативів Бельгії та Нідерландів.

Таблиця 1

Транснаціональні та міжнародні сільськогосподарські кооперативи в ЄС за галузю діяльності [1]

Галузь діяльності	А	Б	В
Зернові культури	4	7	7
Фрукти та овочі	12	3	15
Молочна галузь	6	3	8
Цукор	2	0	3
Інші галузі	8	1	12
Всього	32	14	45

А - Транснаціональні кооперативи, що мають членів у всіх країнах постачання.

Б - Транснаціональні кооперативи, що мають членів не у всіх країнах постачання.

В - Міжнародні кооперативи, що мають членів тільки в одній країні та постачальників у інших.

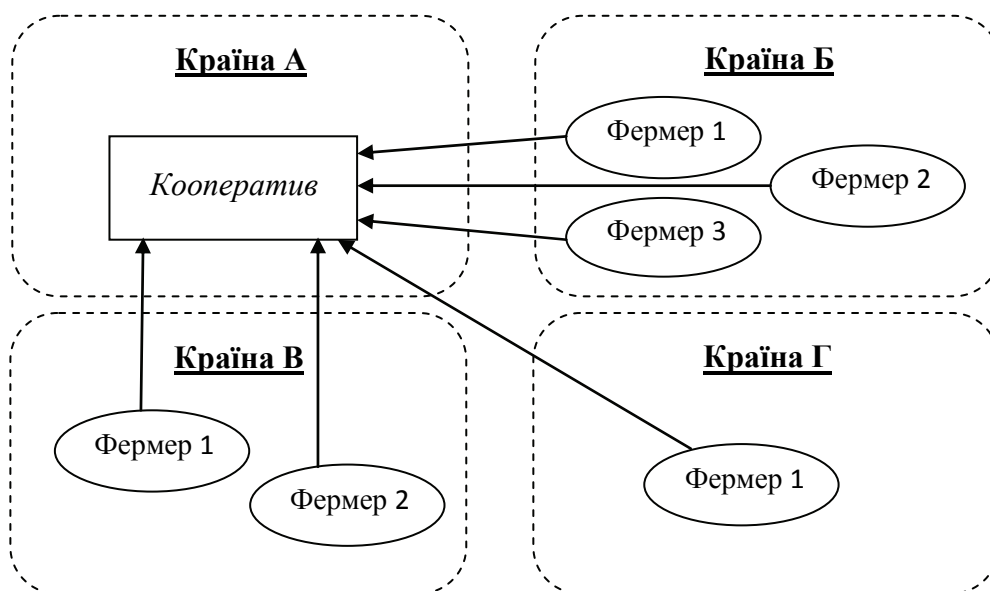
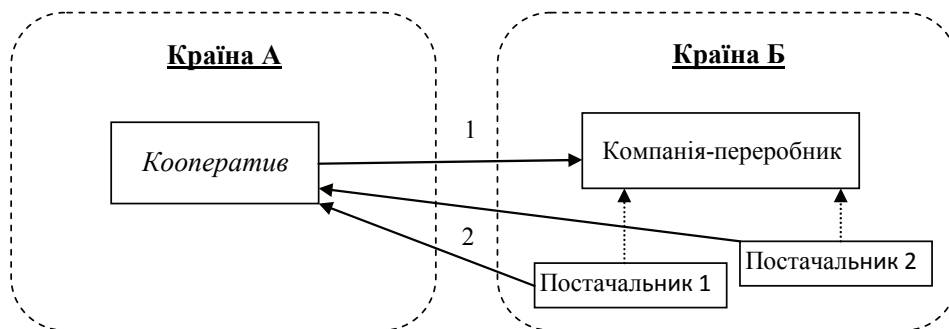

Рис. 1. Стратегія залучення нових членів із сусідніх країнах

1 – кооператив поглинає іноземну компанію

2 – постачальники іноземної компанії стають членами кооперативу

Рис. 2. Стратегія поглинання кооперативом іноземної компанії з наступним запрошенням її постачальників стати членами кооперативу

Придбання кооперативом іноземної компанії-переробника рідко спричинює створення транснаціонального кооперативу. Постачальники придбаної компанії можуть продовжувати працювати із новим

власником, але при цьому не отримуючи запрошення стати членами кооперативу. Прикладом реалізації цієї стратегії є нідерландський кооператив виробників картопляного крохмалю Avebe U.A., що поглинув у

1996 р. німецьку компанію Prignitz Stärke GmbH [6]. Після поглинання постачальники виробника із Німеччині отримали запрошення стати членами кооперативу. Така пропозиція була сприйнята позитивно, зважаючи на існування двосторонньої залежності між фермерами, що вирощують картоплю та виробниками картопляного крохмалю, а також системою квот в ЄС на виробництво картопляного крохмалю. Крім цього, членство в кооперативі є популярним інструментом зниження трансакційних витрат. Іншим прикладом є поглинання австрійським молочним кооперативом Berglandmilch активів німецького молочного кооперативу Rottaler Milchquell. Постачальники Rottaler Milchquell стали членами австрійського Berglandmilch. У 1997 р. нідерландський молочний кооператив Campina створив із німецьким кооперативом Molkerei Köln-Wuppertal спільне підприємство. Після цього, члени останнього отримали запрошення стати членами Campina. Поглинання активів іноземного кооперативу замість злиття із цим іноземним кооперативом зазвичай обирається у випадку коли він зазнає фінансових труднощів.

Створення нового транснаціонального кооперативу не є популярною стратегією. Цей тип транснаціоналізації поширений у плодово-овочевій галузі. Прикладом є Європейський фруктовий кооператив (European Fruit Cooperation, EFC), який був заснований у 2002 р. трьома спеціалізованими фруктовими кооперативами – jVeiling Haspengouw із Бельгії, Württembergische Obstgenossenschaft Raiffeisen e.G. із півдня Німеччина та Koninklijke FruitmastersGroep із Нідерландів. На сьогодні, EFC об'єднує 1600 виробників фруктів із товарооборотом 330 млн. євро [3]. Іншим прикладом транснаціонального кооперативу у плодово-овочевій галузі є In-Co, що створений у 2006 р. і об'єднує Veiling Profruco, CLTV Zundert (Нідерланди) та Veiling Hoogstraten (Бельгія). Обидва згадані кооперативи займаються постачанням свіжих фруктів та овочів. В контексті даної стратегії варто також згадати B.N.D. Internationale Telersvereniging – кооператив, що займається постачанням овочів для переробних підприємств та включає членів із Бельгії, Нідерландів та Німеччини.

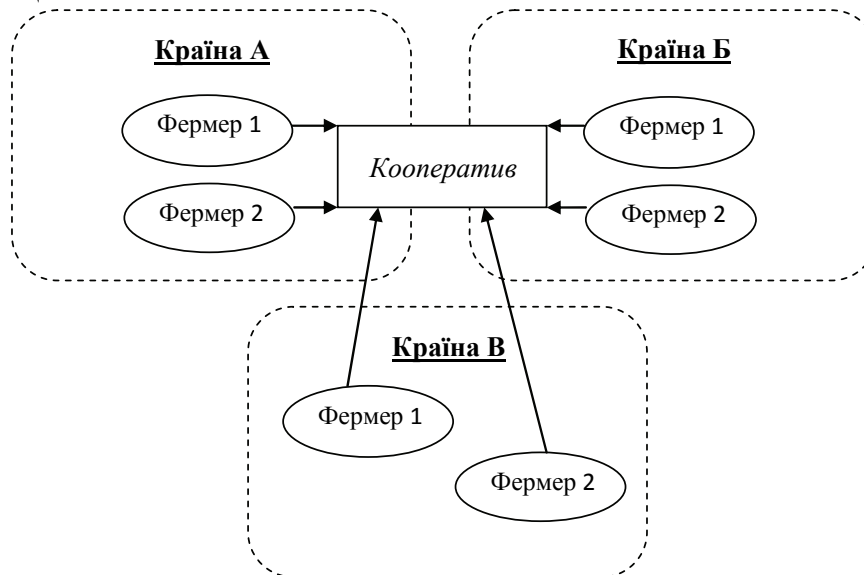

Рис. 3. Стратегія створення нового транснаціонального кооперативу фермерами із різних країн

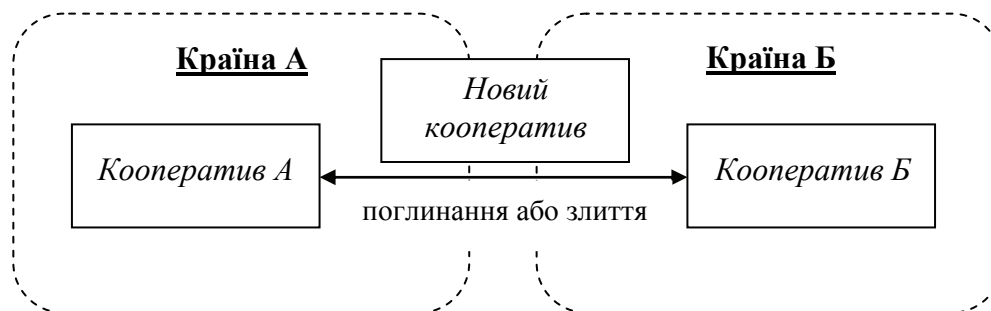

Рис. 4. Стратегія поглинання або злиття кооперативу однієї країни із кооперативом з іншої країни.

Приклади транснаціональних кооперативів, що створені внаслідок транскордонних злиттів двох або більше кооперативів можна знайти у молочній галузі – кооператив Arla Foods, що створений в результаті злиття у 2000 р. датського кооперативу MD Foods і шведського Arla. На сьогодні, його членами є 11 200 фермерів із 7 країн (Швеція, Данія, Німеччина, Вели-

кобританія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург). У 2003 р. Arla Foods зроблено невдалу спробу поглинути нідерландський кооператив Campina. Після чого вони поглинули деякі невеликі кооперативи у Швеції та Данії. У 2011 р. Arla Foods злився із Hansa Milch, Німеччина [5].

Транскордонні злиття і поглинання між коопера-

тивами є менш популярною стратегією, ніж злиття і поглинання між кооперативом та іноземною компанією, що не є кооперативом. Це обумовлено такими причинами:

- запрошення іноземного фермера або постачальника стати членом кооперативу може ускладнити процес прийняття рішень та комунікації всередині кооперативу, особливо у випадку, якщо іноземний учасник розмовляє іншою мовою. Також додаткові труднощі можуть виникнути через різницю в культурних цінностях, практиці ведення бізнесу тощо.

- іншою перешкодою може бути можливість розмиття доходів членів кооперативу. Якщо іноземна діяльність є успішною, то прибуток від неї розподіляється між поточними членами кооперативу. У випадку нових членів, їх також потрібно включати в розподіл.

- запрошення іноземних постачальників стати членами кооперативу означає розмиття власності (за умови, якщо вони не вносять активи відповідного еквіваленту).

- створення та управління іноземного підрозділу є складною задачею для керівництва кооперативу. Ще складнішим є врахування інтересів іноземних членів.

Але з іншого боку, транскордонні злиття і поглинання можуть бути джерелом ефекту масштабу, що зумовлює зменшення витрат на одиницю продукції, зокрема таких витрат [8]:

- виробничі витрати;
- витрати на розробку продукції;
- інвестиційні та фінансові витрати;
- ринкові витрати;
- адміністративні витрати;
- витрати на закупівлю сировини.

ВИСНОВКИ

Процеси інтернаціоналізації виробництва охопили

всі сфери економічної діяльності, в тому числі й сільське господарство. Сільськогосподарські кооперативи, що є ключовими суб'єктами сільського господарства ЄС, активно виходять за межі національних кордонів. Їх зовнішня експансія має різні форми, головними з яких є залучення іноземних постачальників або залучення іноземних членів. У останньому випадку найбільш поширеними стратегічними альтернативами є залучення членів із сусідніх країн та транскордонні злиття і поглинання між кооперативами.

Список використаних джерел

1. Bijman J., Piopoulos C., Poppe K.J., Gijssels C., Hagedorn K., Hanisch, M., Slangen, G. Support for Farmers' Cooperatives. Final report [Електронний ресурс]. – Wageningen UR, 2012. – 127 р. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/external-studies/2012/support-farmers-coop/fulltext_en.pdf.

2. Nilsson J., Madsen O. Issues in cross-border mergers between agricultural co-operatives // Journal of Co-Operative Studies. – 2007. – № 40:3. – P. 27–38.

3. European Fruit Cooperation (EFC) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.efcfruit.com/en>

4. B.V.D. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bnd-itv.be/>.

5. Arla Foods [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.arla.com.

6. Avebe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.avebe.com.

7. Ocean Spray [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oceanspray.com.

8. Sudarsanam P.S. Creating Value from Mergers and Acquisitions: the Challenges. 2nd ed. – Harlow: Financial Times Prentice Hall, 2010. – 816 p.

СМІШНІШЕ НЕ ПРИДУМАЄШ АБО ЯК СУЧАСНА ПОЛІЦІЯ РЕАГУЄ НА АВТОУГОННІ ЗАЯВИ

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
КИЄВО-СВЯТОШИНСЬКИЙ
ВІДДІЛ ПОЛІЦІЇ

вул. Хрещатик, 88, м. Боярка, 08153
тел. 406-07-83, ksviat@kv.npu.gov.ua

Директору ТОВ "Гусине"
Туманян А.О.

01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

17.04.2018 № 3839/109/1008/08-18
На № _____ від _____

Про надання інформації

Шановна Анна Оганесівна!

Повідомляємо, що Ваш запит від 10.04.2018 року, адресований до Головного управління Національної поліції в Київській області перенаправлений до Києво-Святошинського ВП ГУНП в Київській області, з приводу неотримання жодної інформації про стан розгляду заяви ТОВ від 22.12.2017 року № 64, зареєстровано в канцелярії за вхідним №398зі від 12.02.2017 року та розглянуто.

Інформую Вас, що згідно обліків інтегрованої інформаційно-пошукової системи Києво-Святошинського відділу поліції до канцелярії за вх. 12594 від 27.12.2017 р. через секретаря надійшла заява з ВДЗ ГУНП в Київській області за зверненням директора ТОВ "Гусине" Туманян А.О., щодо незаконного заволодіння транспортним засобом "Шкода Октавіа".

Дане повідомлення зареєстровано в журналі єдиного обліку заяв та повідомлень про вчиненні кримінальні правопорушення та інші події за № 664 від 05.01.2018 року. Матеріали перевірки розглянуто відповідно до розділу II Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР (зі змінами і доповненнями)- списано до справи № 345 від 16.01.2018 року та на Вашу адресу направлено відповідь.

Додаток: копія висновку 1 арк., копія відповіді 1 арк.

З повагою,
начальник

В.В. Євтушенко

вик. Гаркуша О.М.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Начальник Вишнівського ВП
 Києво – Святошинського ВП
 Головного управління
 Національної поліції в Київській області
 підполковник поліції

 _____ **Островерхов О.О**

« _____ » 2018 року

ВИСНОВОК

Про результати розгляду звернення директора ТОВ «ГУСИНЕ», Туманян Анни Оганесівни .

16.01.2018 року

м. Вишневе

Мною, оперуповноваженим Києво – Святошинського відділу поліції Головного управління Національної поліції в Київській області мол. лейтенантом поліції Будніко Я.В. в період часу з 09.01.2018 року по 16.01.2018 року проведено перевірку з зверненням директора ТОВ «ГУСИНЕ», Туманян Анни Оганесівни, з приводу встановлення місця знаходження автомобіля марки «Шкода Октавіа».

Підставою для проведення перевірки є заява-звернення директора ТОВ «ГУСИНЕ» Туманян Анни Оганесівни .

У становив:

09.01.2018 року до чергової частини Вишнівського ВП Києво-Святошинського ВІ ГУНП в Київській області надійшла заява від директора ТОВ «ГУСИНЕ», Туманян Анн Оганесівни, з приводу встановлення місця знаходження автомобіля марки «Шкод Октавіа».

Зазначене повідомлення прийнято і зареєстровано до журналу єдиного обліку заяв повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (ЄО) Вишнівського ВП Києво-Святошинського ВІ ГУНП в Київській області за ЖЕО № 661/664 № 298/109 від 09.01.2018 року.

В ході проведеної перевірки даної заяви встановлено, що ТОВ «ГУСИНЕ» стягувачем по відношенню до боржника – Короля Богдана Франковича, у власності якого перебуває авто «Шкода Октавіа», чорного кольору, з д.н.з. АІ 654 ВН.

22.12.2017 року, за адресою: м. Вишневе, вул. Вітянська, 4, було здійснено затримку автомобіля працівниками поліції, та після зупинки було складено опи

даного автомобіля. На місці перебувала довірена особа ТОВ «ГУСИНЕ», - І Дмитро.

Приблизно о 12:00 год. одразу ж після підписання працівником ТОВ «ГУСИНЕ» документів щодо передачі автомобіля, гр. Король Б.Ф. сів у вищевказаний автомобіль та поїхав у невідомому напрямку.

В законний термін розгляду матеріалу, ніяких підтверджуючих документів щодо права власності на автомобіль марки «Шкода Октавіа», ТОВ «ГУСИНЕ» не надало.

Після чого було встановлено, що дана подія містить ознаки цивільно-правових правовідносин.

Встановити місце знаходження вищевказаного автомобіля не представилося за можливе.

Таким чином, враховуючи вищевикладене, на час прийняття рішення підстав для внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань не має, оскільки в матеріалах перевірки не містяться ознаки кримінального правопорушення.

Уважав би:

1. Перевірку за заявою ТОВ «ГУСИНЕ». вважати завершеною.
2. На виконання п.6 ст.18, п.6 ст.19 Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 №393/96-ВР письмово повідомити зацікавлених осіб.
3. Відповідно до Закону України «Про звернення громадян» та п.3.10 Положення «Про порядок роботи із зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України», затвердженого наказом МВС України від 10.01.2004 № 1177 матеріали перевірки списати до справи № _____ канцелярії Києво-Святошинського ВП ГУНП в Київській області для подальшого зберігання на встановлені нормативними документами МВС України строки.
4. Про результати розгляду звернення внести інформацію до підсистеми «Єдиний облік» Інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС України.

Оперуповноважений
Києво-Святошинського відділу
Головного управління
Національної поліції в Київській області
м.л. лейтенант поліції

Я.В. Буднік

Погоджено:
Начальник СКП Вишнівського відділення
Києво-Святошинського відділу
Головного управління
Національної поліції в Київській області
капітан поліції

О.В. Олеснюк

**НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
КИЄВО-СВЯТОШИНСЬКИЙ
ВІДДІЛ ПОЛІЦІЇ**

Директору
ТОВ «ГУСИНЕ»
Туманян А.О.
вул. Хрещатик, 44.
м. Київ, 01001

25.01.201 *Велік ЗСР*
Шановна Анна Оганесівна

Києво-Святошинським відділом поліції розглянуто Вашу заяву щодо внесення відомостей до ЄРДР, зареєстрованих в ЖЕО № 661/243, № 664/242, № 1095/298, та розпочати досудове розслідування, що до встановлення місця знаходження автомобіля марки «Шкода Октавіа» .

В законний час проведення перевірки по Вашій заяві було встановлено, що проведеними заходами встановити місце знаходження автомобіля марки «Шкода Октавіа» не виявилось за можливе.

Одночасно інформую Вас про те що згідно ст. 18 Закону України «Про звернення громадян» Ви маєте право ознайомитися з матеріалами перевірки по даному факту, подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті, користуватися послугами адвоката.

Крім того повідомляю, відповідно до ст. 17 Закону України «Про звернення громадян», прийняте працівниками Києво-Святошинського ВП ГУ НП в Київській області рішення Ви маєте право оскаржити в Києво – Святошинському районному суді у встановлений законом термін. Відповідно до п.2 ст. 18 Закону Ви маєте право ознайомитися з матеріалами перевірки по Вашому зверненню, в кабінеті канцелярії Києво-Святошинського ВП ГУ НП в Київській області в робочі дні тижня з 09.00 по 18.00 години за адресою : м. Боярка вул. Хрещатик 88, тел. 4060783

З повагою

Начальник Вишнівського ВП
Києво-Святошинського
відділу ГУНП в Київській області

ор

О.О.Островерхов

*Копія вірно
інспектор
сектору моніторингу*

М. Гарбушко